

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В.Н. КАРАЗИНА
Кафедра історії України

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломної роботи

Між "Революцією" та "Переворотом":
образ Майдану в медіа 2013-2020 рр."

Виконав: студент IV курсу
денної форми навчання
напряму підготовки (спеціальність)
032 «історія та археологія»
Куц Арсентій Ігорович

Керівник: к.і.н, старший викладач
Захарченко Євген Юрійович

Рецензент: к. і. н., доцент
Любавський Роман Геннадійович

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. «Позитивні оцінки подій Революції Гідності в українській та західній пресі».....	6
Розділ 2. «Негативні оцінки подій Революції Гідності в українській та західній пресі».....	26
Висновки.....	43
Список використаних джерел.....	70

Актуальність теми

Збереження пам'яті про події часів Майдану, про ставлення до нього в різних куточках світу та відображення цього через пресу, закріплення національно-патріотичного почуття та осмислення даних подій у нас час та для прийдешнього покоління.

Історіографія роботи

Попри те, що з часів Революції Гідності минуло вже майже 7 років, її наукове осмислення в широкому колі дослідників залишається актуальним завданням на майбутнє.

Джерельна база дослідження представлена сформованою базою даних, що охоплює більш ніж 30 текстів, опублікованих у періодичних виданнях, що мають свої цифрові портали у мережі Інтернет з вільним доступом для читачів. Усі джерела можна поділити на кілька груп, а саме: за їхнім територіальним походженням та політико-ідеологічним спрямуванням. За географією джерел: європейські, американські, українські, російські. За політико-ідеологічним спрямуванням: апологетичні (ті, що виправдовували протестувальників, позитивно сприймали події Євромайдану), дискредитаційні (ті, що намагалися критикувати, викривати події Євромайдану, використовувати практики іншування та негативації).

В дослідженні використовуються матеріали праць історика та наукового дослідника Андрія Портнова, зокрема «Українська революція: хронології й інтерпретації», в якій виказується власний погляд автора на події часів «Євромайдану» в Києві.

Наступна праця, яка була використана в нашому дослідженні – «Утопические образы Запада и России у сторонников Евромайдана и их противников: элементы идеологического оформления конфликта в Украине 2013-2014 гг.» філософа та публіциста Михайла Мінакова, в якій робиться досить корисний та неупереджений розбір та аналіз образів революції та протесту, які були найбільш притаманні окремим групам протестувальників та їхнім супротивникам. Робота також буде цікава тим, що в ній, на відміну

від багатьох інших праць щодо подій Майдану в Києві, розглядається також й образ українського націоналізму під час «Революції Гідності» та робляться посилення на іноземних дослідників.

Микола Рябчук – український політичний аналітик та публіцист, праця якого була використана в цьому дослідженні, а саме «Україна має показати, що вона здатна плисти», дослідив в ній причини виникнення «Євромайдану» в Києві та складання в розумі українців таких різних образів тих самих подій. Робота цікава своїм бажанням дослідити саме початковий «корінь» такої «різності» в думках українців та віднайти причини різнобічності бачення подій «Євромайдану» в українців.

Об'єктом дослідження є «Революція Гідності» та її складові розглянуті через призму преси.

Предметом дослідження є образи «Євромайдану» в українській та зарубіжній пресі, а також процес та причини їх виникнення.

Метою роботи є аналіз образу Майдану, сконструйованого у пресі 2013-2020рр.

Для досягнення сформульованої дослідницької мети необхідно буде виконати наступні завдання:

1. Пошук та аналіз світових та українських ЗМІ, представлених у цифровому просторі, що знаходяться у вільному доступі. Створення бази даних текстів про події Революції Гідності.
2. Контент-аналіз бази даних текстів про Революцію Гідності. Імагологічний аналіз, виокремлення ключових метафор, похідних та маргінальних образів.
3. Встановлення співвідношення окремих сконструйованих образів у світових та українських ЗМІ. Кластерний аналіз та деконструкція образів на специфічні складові.

Хронологічні рамки роботи – 2013 – 2020 рр.

Нижня хронологічна рамка роботи обумовлена початком подій «Євромайдану» та перших матеріалів преси, що вийшли з приводу цієї теми.

Верхня хронологічна рамка роботи обумовлена останніми матеріалами преси, які вийшли в 2020 р. із початком роботи над даною працею.

Територіальні межі дослідження – територія України, київський Майдан Незалежності.

РОЗДІЛ 2

«Позитивні оцінки подій Революції Гідності в українській та західній пресі»

Гібридний конфлікт¹, який із 2014р. розгорнувся між Україною та Російською Федерацією, триває не тільки на Донбасі шляхом бойових дій або економічно – через обопільні санкції та заборони, які вводяться як російською владою й окремими міністерствами та службами безпеки, так і представниками українського уряду та Радою національної безпеки та оборони; також цей конфлікт відбувається ще й в інформаційному просторі, де сміливо можна казати, що він є найбільшим активним та спричиняє періодичну ескалацію.

Кожна країна під час розгортання подібної напруги намагається вести бойові дії не тільки на полі бою, вбиваючи солдат ворожої армії та угруповань, або у владних кабінетах, намагаючись про щось закулісно домовитися, чи навпаки, ведучи вже дипломатичну боротьбу проти умовного ворога. Війна XXI століття передбачає гібридну форму проведення, яка, зокрема, містить інформаційні атаки на ворога шляхом дезінформації населення та боротьбу «за розум» людей, яких шляхом пропаганди та постійних маніпуляцій у ЗМІ намагаються «перетягнути» у той чи інший табір, посіявши сумнів та гнів по відношенню до іншої.

У реаліях теперішньої «інформаційної війни»² головною метою будь-якої пропаганди є не фактологія або реальне висвітлення подій. Головним моментом та проявом цього явища є поняття «постправди», коли спеціально створюються умови, за яких реальні факти вже не є ключовими, а людей намагаються вивести на «критичні» емоції, перетинаючи їх власні «червоні лінії» задля формування суспільної думки в потрібному напрямку та, звісно,

¹Вікіпедія України – «Гібридна війна»[Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://surl.li/qdrr> (дата звернення : 09.04.21)

² Вікіпедія України – «Інформаційна війна»[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/ijhb>(дата звернення : 09.04.21)

для формування вигідного зображення у ЗМІ, яке кожне з них може робити «унікальним» із власних завдань та бажань.

Яскравим прикладом може стати сюжет «Deutsche Welle» березня 2016 р. в якому розглядаються фейки, створені російською пропагандою від початку «Євромайдану» до анексії Кримського півострову та конфлікту на Донбасі. У 2014 р. передовою темою, яка звучала майже в кожному випуску російських новин була саме Україна та ситуація, що відбувалася довкола країни. Найбільш відомим на той час у сфері пропагування таких новин став російський журналіст та телеведучий Володимир Соловйов, деякі цитати якого щодо подій в Україні перетворилися на меми та надовго запам'яталися всім ще й з точку зору гумору.

Однією з основних тем стало питання російської мови, щодо «припинення та дискримінації»¹ якої російське МІЗ неодноразово робило заяви. Заради об'єктивності можна додати, що в 2014 році тема мови й справді не була настільки гострою, як це подається в російських ЗМІ. Це питання стало більш дискусійним, починаючи з 2019 року, коли було впроваджено «Закон про мову»², який так розхвалювали в «проукраїнських» ЗМІ і так нещадно критикували в так званих «проросійських» та російських засобах масової інформації.

«Скасування закону було символічним жестом в бік тих, хто побоювався витіснення української мови з російськомовних регіонів, де у нього і так слабкі позиції. Ні про яку заборону російської мови, як це рішення подавали російські ЗМІ і політики, мова не йшла.»³

Скандальною та досі достеменно не підтвердженою з фактологічної точки зору є новина про «золотий батон», «золотий унітаз» або «КамАЗи» з баснословною кількістю грошей, які нібито вивозив колишній президент

¹Rbc.ru – «МИД обвинил Украину в продолжении «насильственной украинизации» страны» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rbc.ru/rbcfreenews/5d9b95939a7947617eefb152> (дата звернення: 11.01.21)

² Верховна Рада України – «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення : 16.03.21)

³ «Deutsche Welle» - «Мифы и реальность при аннексии Крыма - взгляд два года спустя» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://surl.li/qdsw> (дата звернення - 14.03.21)

України Віктор Янукович зі своєї резиденції в Межигір'ї. Цей інструмент під час подій на Майдані в 2013-2014рр., а особливо після нього, коли «Самооборона Майдану» взяла під свій контроль резиденцію, використовувався задля демонізації образу колишнього президента та періоду його каденції, коли до реальних фактів (наприклад, великі статки «клану» Януковича, елітний автопарк колекційних авто та власне самої резиденції, побудованої з червонокнижних сортів дерева), було додано такі елементи як «золотий батон та унітаз», задля формування ще більшої хвилі невдоволення до правління Януковича.

«З президентської резиденції «Межигір'я» три КамАЗи в супроводі автобусів з автоматниками вивезли близько \$ 3 млрд. Про це 1 грудня повідомили кілька інтернет-видань з посиланням на «одного з громадських діячів». Вантажівки нібито поїхали до одного з військових аеродромів, а активіст закликав перешкодити вивезенню грошей з країни. інформація не підтвердилася»¹

Про події Революції Гідності, яка фактично розпочалася 30 листопада 2013 р. після розгону мирної студентської демонстрації біля Стели Незалежності на однойменному Майдані 21 листопада того ж року та завершилася в лютому 2014 року перемогою опозиції, написала незліченна кількість ЗМІ. Декілька місяців ця тема була однією з центральних у провідних європейських та світових інформагенціях, а в українських і досі Революція згадується достатньо часто: чи з приводу роковин цих подій, чи кримінальних проваджень, які й досі залишаються відкритими.

Про події було написано багато різної інформації як позитивної, де провідною ідеєю було звільнення України від режиму Януковича та надія на омріяну свободу, так й компрометуючої на кшталт, що на Майдані відбувся державний переворот.

¹«Фокус» - «Фейки Майдану: найпопулярніші лженовини» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://focus.ua/politics/292030> (дата звернення : 13.01.21)

У сюжеті ICTV від 30 листопада 2020 р.¹ можна почути типові слова, для українських ЗМІ: «Першого грудня мільйони людей вийшли на протест» або «відбулося побиття беззахисних дітей». Декілька років раніше, вийшов випуск телеканалу «1+1» за 21 листопада 2015 р.², де головними тезами випуску також є «жорстоке побиття, Революція, кривава розправа режиму Януковича». Аналізуючи ці уривки, можна зрозуміти, що ЗМІ, які навіть належать різним медіа-холдінгам, не завжди могли ставити в своїх випусках однаковий порядок денний, зараз інформаційно об'єдналися, а в їхніх ефірах звучали доволі схожі ідеї, які в той час, звісно, були спрямовані на підтримку опозиції та мітингувальників на Майдані Незалежності та вважали ці події саме позитивним явищем.

Були в українських виданнях статті й нейтрального характеру, які вбачали в діях Януковича помилку та розчарування у випадку непідписання асоціації із ЄС як в підприємців, так і серед студентів, які на той момент вже починали збиратися на Майдані, приїжджаючи з усієї країни. Та в окремих політологів не було однозначного бачення цієї ситуації та віри в те, що на той момент ще «студентський майдан» зможе перерости в щось більше.

«У свою чергу, політолог Ігор Жданов не бачить у Майдані перспектив.

"Якщо угода, всупереч волі народу, підписано не буде, не думаю, що Майдан буде залишатися в такому великому вигляді після 29 листопада. Думаю, Майдан буде розпущений - не буде мети, заради якої він буде стояти"³

Російська служба «Голос Америки» від 28 листопада 2013 року також вийшла з досить нейтральним матеріалом, де із розумінням описуються події на Майдані та береться до уваги думка одного із учасників попередніх студентських акцій минулих років. Також проводиться аналогія між «Революцією на граніті» та «Помаранчевою революцією», коли люди теж

¹«ICTV» - «Революция Достоинства: как беркут в 2013 разгонял студентов на Майдане» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/LWUQ2zII-Hs> (дата звернення 30.12.20)

²«ICTV» - «Революция Достоинства: как беркут в 2013 разгонял студентов на Майдане» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/LWUQ2zII-Hs> (дата звернення 30.12.20)

³«Корреспондент» - «Будут ли Евромайданы после Вильнюса?» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://korrespondent.net/ukraine/politics/3272512-smy-budut-ly-evromaidany-posle-vylnuisa> (дата звернення - 02.01.21)

відстоювали свій вибір та готові були діяти заради його успіху. «Украинский общественный деятель считает, что Евромайдан как событие может прекратиться, когда угодно. Возможно – даже в ближайшие выходные»¹

Аналізуючи думку одного з суспільних діячів та організаторів студентських виступів на Майдані Ігоря Харченка, а також попередньої статті, можна дійти до висновку, що навряд чи протести переросли б у масштабні, якби міліція не розігнала мирну студентську акцію. Після цього на центральну площу Києва вийшли сотні тисяч протестувальників, незадоволених вже не тільки невпевненістю Януковича в питанні підписання європейської асоціації, але й жорсткістю дій влади щодо самих протестувальників, що призвело до радикалізації вже 1 грудня 2013 року під час подій на Банковій, коли через дії окремих радикалів протест почав набирати оберти та з часом став фактично «лінією фронту в мирному місті».

Стаття «Української правди»² ввібрала в себе велику кількість наративів, які спрямовані на позитивацію протесту та максимально радикальне звинувачення тодішньої української влади в розгоні тоді ще протесту студентів на Майдані Незалежності. Згадується «звір'яче побиття дітей», або в іншій варіації «студентів» та інші злочинні дії влади Віктора Януковича, що викликало велике обурення серед простих українців, фактично підбурюючи їх до протестів.

Ліберальна російська агенція видання «Радіо Свобода», яке також виступало на фактичну підтримку євроінтеграційних намірів протестувальників, було схожим принципами освітлення даної теми з наведеними вище матеріалами «ICTV» та «1+1», де наводиться думка про фактичне «звір'яче побиття дітей», що було озвучено українськими ЗМІ. В цьому ж матеріалі наводиться думка одного з депутатів Верховної Ради, який озвучує схожі наративи.

¹«Корреспондент» - «Будут ли Евромайданы после Вильнюса?» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://korrespondent.net/ukraine/politics/3272512-smu-budut-ly-evromaidany-posle-vylnuisa> (дата звернення - 02.01.21)

²«Українська Правда» Жорстокий розгін Майдану. Спогади українців про 30 листопада [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2021/11/30/246667/> (дата звернення - 03.01.22)

«За «криваву бійню», розправу над демонстрантами на Євромайдані українська опозиція зажадала відставки голови МВС Віталія Захарченка та проведення суду ним. Тим часом, лідери парламентської опозиції прийняли рішення про формування "Штабу національного порятунку" і підготовки до загальноукраїнського страйку»¹

Уваги заслуговує використання маркеру «кровава бійня», «звіроче побиття» в інтерпретаціях подій на Майдані у виданнях, що вирізнялися своєю підтримкою цих подій. Так, цей маркер за результатами аналізу згадується 10 разів. (див. Додаток 1)

Не дивно, що так багато інформації, у тій чи іншій формі приділяється саме студентам, бо саме вони першими почали влаштовувати пікети та протестні акції у своїх містах, а також в основному місці – на Майдані Незалежності в Києві. Саме з їх побиття під час одного з нічних протестів почалася активна фаза протестної активності на Майдані Незалежності в Києві, що згодом переросте в революція, яка через дуже невеликий проміжок часу буде названа «Революція Гідності».

У плані підтримки студентства ВНЗ України розділилися на дві частини. Особливо помітним цей поділ виявився в самому Києві, де, наприклад, університет імені Т.Г. Шевченка заборонив своїм студентам брати участь у мітингах у центрі Києва, які тоді ще умовно називали «Студентським Майданом», а тодішній міністр освіти Дмитро Табачник взагалі погрожував відміною стипендій тим студентам, які ослухаються заборони. Навпаки було в Києво–Могилянській академії, де її очільник Сергій Квіт підтримував студентські невдоволення разом із своїми підопічними.

«Попри мінусову температуру першокурсниці з київського Національного транспортного університету без головних уборів, усміхнені і натхненні прийшли підтримати студентський рух. Для них це все вперше і вражаюче.

¹«Радио Свобода» - «Євромайдан разогнан» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://www.svoboda.org/a/25185134.html> (дата звернення 28.12.20)

"У нас сесія через місяць, але нам все одно. Зараз переламний момент в країні. Наша підтримка важлива", - завзято каже Світлана Давиденко з НТУ.»¹

Спочатку студенти, а потім й інші громадяни, особливо після загострення ситуації, після розгону «Студентського Майдану» дуже легко змогли організуватися на цей протест, що могло стати образом єднання українців перед обличчям насилля влади. Про легкість в організації та єднання людей із різних областей написав в своїй праці Андрій Портнов – історик та науковий дослідник.²

Протести, які відбувалися в Києві, звичайно не могли обійти осторонь й представники турецьких засобів мас медіа. Думка турецьких ЗМІ може бути корисною для нашого дослідження з урахуванням того, як Туреччина продовжує зміцнення своїх політичних позицій та посилення економічних взаємовідношень між Україною та Туреччиною. Також варто брати до уваги взаємовідношення між Туреччиною та Європейським Союзом, членом на вступ до якого країна офіційно є й досі. «Слово «Майдан», яке перейшло з турецької на українську мову, відноситься до демонстрацій останніх років, коли прозахідні люди в Україні вийшли на вулиці проти проросійських правителів і призвели до зміни адміністрації. . Події, що відбулися минулого року, отримали назву «Другий Майдан» або «Євромайдан»³. Видання Aljazeera використовує маркери більш схожі із українськими, використовуючи тезу про протиставлення «прозахідних українців» та «проросійського» уряду, внаслідок антагонізму яких і виник конфлікт на Майдані Незалежності.

«Помаранчева революція» в Україні 2004 року та минулорічні демонстрації спалахнули на Майдані Незалежності в Києві 21 листопада.

¹«DeutscheWelle» - «Будні Євромайдану: як страйкують українські студенти» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://surl.li/qdvm> (дата звернення 05.01.21)

²Портнов А. Українська «єврореволюція»: хронологія і інтерпретації [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://www1.ku.de/ZIMOS/forum/docs/forumruss20/04Portnov.pdf> (дата звернення - 19.03.21)

³ Aljazeera Дискусії про «нову революцію» в Україні[Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ukraynada-yeni-devrim-tartismalari>(дата звернення – 19.12.21).

Символом обох був саме Майдан Незалежності». Варто зазначити, що через цей та інші посилення продовж усього дослідження, особливо в турецьких та французьких ЗМІ, «Євромайдан» 2013-2014 р. напряду порівнюється із «Помаранчевою Революцією» 2004-2005 р.. Робиться акцент на спадковості цих подій, або порівнюється «роль» жертвності в подіях обох революцій, коли перша пройшла без жертв та значних заворушень та друга, в якій загинуло в сумі близько 150 людей із обох сторін конфлікту. Також можна навести цей приклад із огляду на те, що видання зазначених країн та взагалі країн Заходу, згадують Україну майже виключно під час якихось конфліктів чи гучних політичних, спортивних подій. В іншій же час, наша країна знаходилася немовби в «медійному» вакуумі, через не надання в медіа значної кількості уваги процесам, які відбувалися всередині неї.

«У цьому контексті можна сказати наступне: якщо ті, хто здійснив помаранчеву революцію в Україні, досягли своєї мети, то це сталося завдяки дуже відкритій підтримці західних країн опозиції.»¹ Підтверджує думки щодо «вектору» опису «Євромайдану» через пряме порівняння із «Помаранчевою Революцією» турецька «Cumhuriyet», яка є найстарішою постійною газетою в Туреччині.

«Але ця нова революція відрізняється. Має іншу структуру. Майдан однозначно змінить політику. Україна так само, як і Туреччина, зруйнувала стіну страху».²Поміж класичних «маркерів» та порівнянь двох українських революцій, в даній статті наводиться приклад турецьких протестів, які охопили Стамбул в 2013 році, основні події якого відбувалися в парку Гезі, причиною стала непокоря місцевій владі та незгода із побудуванням торгового центру на місці існуючого парку. В статті учасники протесту називаються «дітьми Гезі» та встановлюється деяка паралель між діями протестувальників. Достатньо докладний розбір турецьких ЗМІ та їхньої

¹«Cumhuriyet» Нова помаранчева революція? [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yeni-bir-turuncu-devrim-mi-16943>(дата звернення – 19.12.21)

²«Hurriyet» Діти, які обожнюють Гезі, знаходяться в Майдані [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gezi-ye-ozenen-cocuklar-maydan-da-25304986> (дата звернення – 21.12.21)

оцінки подіям Революції Гідності зробила магістр психології та провідний соціолог відділу методології та методів соціології в Інституті соціології НАН України Ольга Максименко, в своїй праці «Соціологія: теорія, методи, маркетинг»¹, де окремий розділ присвячений саме цій проблемі. Провідною думкою дослідниці, окрім загального огляду турецької преси та її ставлення до подій в Україні, є аналіз причин тих подій, що відбулися. Причому цей аналіз, співставляє як події в Туреччині так і в Україні, між якими Максименко бачить ключову різницю. Протести в Стамбулі у 2013 році, було викликано незадоволенням стилем керівництва тодішнього прем'єр-міністра країни, те, що він постійно все вирішує одноосібно. Україна ж, на думку автора статті, хоче рухатися в бік Заходу та відірватися від Сходу в обличчі Росії та методів правління Януковича.

Французьке «RFI», що представлено в нашому дослідженні, робить акцент на тому, що українська влада в останній момент вирішила посилити свою співпрацю із Російською Федерацією, що призвело до не підписання відомих угод із Європейським Союзом. Неодноразово використовується порівняння «Помаранчевої Революції» із Євромайданом, в контексті людей, які протестують на центральній площі Києва, вперше в кількості, яку можна порівняти лише із «прозахідною»² революцією, під чим маються на увазі події 2004-2005 років.

У французькій пресі можна зустріти класичне згадування мітингувальників на Майдані в Києві як «проєвропейських» чи «прозахідних» активістів або протестувальників, права яких не виконуються, або на них тисне

¹Maksymenko, O. 2016. Ukraine's Euromaidan in Turkish media. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2, с. 162 – 173.

²«RFI» Crise ukrainienne : l'épreuve de force se poursuit [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rfi.fr/fr/zoom/20131205-crise-ukrainienne-epreuve-force-poursuit-etats-unis-europeens-soutiennent-opposants>(дата звернення - 16.01.22)

українська влада.¹²

«RFI» займається також і загальним оглядом³ французької преси, де серед інших найменувань виокремлюється французька «Паризьєн». «RFI» робить висновок, що не зважаючи на інколи різні толкування, можна зробити загальний висновок, що і справді «Їх повстання стосується нас усіх». Особливо якщо зважати на наступні події, що відбулися слідом за революцією. Майданівці тут також називаються «проєвропейськими маніфестантами» та окремо зазначається, що головне прагнення людей на Майдані – зближення із європейськими інституціями. Але в той же час – «ми не можемо допустити нове джерело конфлікту між Європою та Росією», тобто зазначається те, що Франція, а з нею і європейські інститути не повинні форсувати події на Майдані Незалежності, аби не конфліктувати із тією самою Росією.

Одним із небагатьох опозиційних білоруських ЗМІ, яке продовжує своє життя й надалі є «Белсат», що знаходиться на території Польщі. В матеріалі даного видання⁴ було проведено невелике опитання мешканців Мінську, в якому питалася їхня думка щодо подій Революції Гідності в Україні, та що ці події взагалі нам дали. Звичайно, особливо в опозиційних білоруських виданнях, основною тематикою є життєвий опис та згадування особи Михайла Жизневського, який загинув на вулиці Михайла Грушевського, під час сутичок із правоохоронцями. «Белсат» послідовно використовує маркери, такі як – «Революція Гідності», «свобода», «Небесна Сотня» і т.і, які стають у контраст із більш «провладною» пресою та ЗМІ, та може вважатися альтернативою сприйняття теми Євромайдану серед білоруського населення.

¹«lefigaro»Ukraine : lepouvoirmetlapressionsurlesmanifestantspro-européens [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.lefigaro.fr/international/2013/12/10/01003-20131210ARTFIG00392-ukraine-l-europe-et-les-etats-unis-tentent-une-mediation.php> (дата звернення – 14.01.22)

²«RFI» Ukraine: des dizaines de milliers de manifestants pro-européens à Kiev [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rfi.fr/fr/europe/20131201-ukraine-kiev-ianoukovitch-milliers-manifestants-pro-europeens-union-europeenne> (дата звернення - 16.01.22)

³«RFI» «Повстання українців стосується нас всіх» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rfi.fr/ru/ukraina/20140125-frantsuzskaya-prensa-vosstanie-ukraintsev-kasaetsya-nas-vsekh> (дата звернення - 29.09.22)

⁴«Белсат» Пять лет назад на Майдане пролилась первая кровь [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://belsat.eu/ru/programs/pyat-let-tomu-na-majdane-prolilas-pervaya-krov/> (дата звернення – 17.12.21)

Представники європейської влади та США засуджували насильницькі дії, які міліція та спецпризначенці застосовували до, як згадувалося у західній пресі, «прозахідних активістів» та підтримували їх європейський вибір, що також не могло не відбитися на європейській та американській пресі. У той час вийшло досить багато випусків новин із заявами саме посадових осіб європейської спільноти та Сполучених Штатів Америки, де владу Януковича спонукали до діалогу з опозиційними силами.

У той же час, із цих статей можна зрозуміти, що опозиція в Україні ще до приходу до влади отримала дуже велику підтримку з боку представників Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки - спочатку під час подій Революції Гідності, а потім під час конфлікту з Російською Федерацією.

«Державний секретар США Джон Керрі засудив репресії проти протестуючих. Сполучені Штати висловлюють огиду рішенням української влади зустріти мирний протест на Майдані з омонівцями, бульдозерами та кийками, а не з повагою до демократичних прав та людської гідності", - сказав він у заяві. . - Ця відповідь не є прийнятною і не підходить для демократії"».¹

«До того я ніколи раніше в моєму житті не бачила настільки відважних людей, які виступали за ідеї свободи і створення нормальної європейської країни. Точно найважчим для мене моментом була церемонія прощання на Майдані з "Небесною сотнею", тобто з жертвами снайперів "Беркута", – тодішній депутат Європарламенту від Німеччини Ребекка Хармс»²

У той же час ми можемо знайти слова, які не мають офіційного підтвердження, а лише ідеологічне підґрунтя як то «Небесна Сотня, яка є жертвою саме снайперів спецпідрозділу «Беркут», що не є офіційно доведено навіть владою, яка прийшла в 2014 році на зміну режиму Януковича.

¹«CNN» -«Ukraineprotestersrebuildbarricadesaftercrackdown» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://edition.cnn.com/2013/12/11/world/europe/ukraine-protests/index.html> (дата звернення - 27.12.20)

²«Deutsche Welle» - «Воспоминания евродепутатов о Майдане: Курс Украины уже не изменит» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://surl.li/qdvvx> (дата звернення - 14.01.21)

Окремі вислови, які були сказані депутатами Європарламенту в межах випуску «Deutsche Welle» від 21 листопада 2018 р. наприклад, представника Чеської Республіки Яромира Штетина, можна розцінювати не тільки як підтримку подіям, що відбулися під час Революції Гідності та їх позитивну оцінку з боку європейської спільноти, але як «антиросійський» погляд, який в Європі, а особливо в США, посилюється після подій в Україні, а також на початку Російсько-українського конфлікту.

«За 5 років суспільство змінилося. Я дізнався, в чому сенс Майдану. Його причина була в тому, що українці не хотіли вступати в цей новий Радянський Союз, який Володимир Путін називає Євразійським Союзом. Тому що українці мають свій історичний досвід. Вони пам'ятають Голодомор, ГУЛАГ».¹

Ще одна стаття за схожим змістом, але вже від українських діячів, передовою темою якої фактично є ідея «від'єднання від нового «совка»», - це стаття видання «BBC Україна», в якій перераховуються думки деяких активістів або громадських діячів. Вона дає нам змогу порівняти вислови представників спільноти Європарламенту та української політичної та журналістської опозиції, які критично ставилися до влади Януковича не тільки з точки зору посиленої корупції чи політичних репресій, але й з точки зору, на їх думку, його «проросійськості».

"Я був народжений рабом. У Імперії. І все життя був рабом. І тільки там, на четвертому десятку, знайшов свою гідність. І рабом я більше ніколи вже не буду", - написав журналіст.»²

У цій статті можна знайти окремі думки різних громадських діячів та журналістів, які розповідають про свої цінності стосовно подій Революції Гідності, а також причин, чому тоді все ж таки люди вийшли на вулиці. Також у ній червоною лінією проходять головні причини Революції та різний

¹«Deutsche Welle» - «Воспоминания евродепутатов о Майдане: Курс Украины уже не изменить» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/qdvx> (режим доступу - 14.01.21)

²«BBC Україна» - «Память и выводы: соцсети о Евромайдане пять лет спустя» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-russian-46304760> (дата звернення - 23.01.21)

світогляд окремих людей: це може бути жага до неприєднання до Євразійського та Митного Союзу, у прагненні українців до «європейського шляху», або просто проти свавілля влади часів Януковича та бажання змінити в країні щось на краще.

Саме поняття «європейського шляху» ввібрало в себе досить велику кількість думок та інформації. Було б не правильно стверджувати, що всі хто вийшов на Майдан в Києві розуміли під цим поняттям саме асоціацію із Європейським Союзом, або вступ до НАТО. Головним чином, "європейський шлях» означав непримирення із старою системою влади, яка базувалася десь ще на старих радянських початках та застарілому державницькому та громадському менталітеті. Однією із складової цього образу постає жага та готовність українців до боротьби та до самопожертви, заради обраної ідеї та надії на покращення власного життя.

«До того я ніколи раніше в моєму житті не бачила настільки відважних людей, які виступали за ідеї свободи і створення нормальної європейської країни.»¹ – Ребека Хармс, депутатка Європарламенту від фракції «зелених»

«Мене вразило те, що люди прийшли, незважаючи на те, що було дуже холодно. Ми задавалися питанням: що буде, якщо Янукович просто пересидить, Перебуде, поки не настануть морози і все закінчиться. Але мороз все ж не зупинив виступу людей за демократичну Україну. Тому це і була дійсно "Революція гідності".» – Міхаель Галер, постійний доповідач Європарламенту по Україні.²

У порівнянні з минулою статтею випуску «Deutsche Welle»³, де можна було помітити, що в питанні обговорення подій Майдану, їх причин та наслідків, окремі депутати від Європарламенту возвеличують Революцію Гідності в Україні та надають їй не тільки «забарвлення» визволення від

¹ «Deutsche Welle» - «Воспоминания евродепутатов о Майдане: Курс Украины уже не изменить» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/qdvvx> (дата звернення - 14.01.21)

² «Deutsche Welle» - «Воспоминания евродепутатов о Майдане: Курс Украины уже не изменить» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/qdvvx> (дата звернення - 14.01.21)

³ «DeutscheWelle» - «Воспоминания евродепутатов о Майдане: Курс Украины уже не изменить» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/qdvvx> (дата звернення - 14.01.21)

тиранії або боротьби за майбутні реформи, але й чітке представлення «антиросійськості» в цих виступах, то зараз ця лінія вбачається й в поданій статті від «BBC Україна», де вже вітчизняні діячі тієї чи іншої сфери вбачають у подіях на Майдані також і прояв та бажання «неповернення до старих порядків», пов'язаних, у тому числі, із Радянським Союзом, та задля недопущення його колишнього впливу на власну внутрішню та зовнішню політику, але тепер вже від Російської Федерації.

«Протести розпочались у листопаді як проєвропейський жест, підкреслюючи напруженість у країні, яка розділилася між проєвропейськими регіонами на Заході та більш орієнтованим на Росію Сходом.»¹

«CNN» пішли ще далі. У своїй статті під достатньо характерною назвою «Схід проти Заходу», яку можна розглядати як в глобальному сенсі, маючи на увазі країни Європейського Союзу та США в протиставленні Російській Федерації, так і протиставлення західних областей України – східним, вони розділяють політичні вподобання українців, які були сформовані протягом подій на Майдані, на «проєвропейський» Захід України та «проросійський Схід».

Варто зазначити, що подібні заголовки в іноземній та українській пресі під час подій 2013-2014 років у Києві, зустрічаються рідко, переважна інша більшість, в тому числі й від німецького видання «Spiegel», почне бачити світ лише після початку конфлікту на Донбасі та анексії Криму.

«Цілі регіони на сході та півдні країни відмовились від нього (нового українського уряду); у Криму значна частина населення розглядає вторгнення російських солдатів як захисну силу.»²

Цікавою є стаття від «CNN» ще й з іншої причини: при аналізі (в ній у першій та єдиній серед усіх статей, які були відібрані для цієї роботи)

¹«CNN» - «East vs West -- What's behind Ukraine's political crisis? » [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://edition.cnn.com/2014/01/28/world/europe/ukraine-protests-explainer/index.html>(дата звернення 29.01.21)

² «Spiegel» - «Die fatalen Fehler der Regierung in Kiew» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://www.spiegel.de/politik/ausland/krim-krise-die-fatalen-fehler-der-kiewer-regierung-a-956680.html> (дата звернення 14.01.21)

фігурувало слово «пішак», у контексті України та її відносин із державами Заходу та Росією.

«Україна – це наче пішак між Росією та Заходом. Для Заходу домовленість буде означати, що його охват буде в далі на схід; Напроти, росіяни бачать в Україні ключ до утримання своєї колишньої території».¹

«Лютий 2014 року був останнім і найкривавішим зі всіх місяців протестів, і він призвів до повалення влади прокремлівського ставленика Віктора Януковича, який наразі вважається головним відповідальним за розстріл учасників протесту».²

Українська редакція «Радіо Свобода» в своїх статтях завжди підтримувала події на Майдані під час Революції Гідності та в цілому курс України, який орієнтується на Європу та Європейський Союз.

У даному уривку відсторонений від посади четвертий президент України Віктор Янукович фактично постає не тільки в ролі тирана та відповідальним за події на Майдані, під час яких гинули протестувальники, але й в якості ставленика Кремля. Пояснити це можна так: по-перше, Янукович і справді більш орієнтувався на російський уряд та на Росію в цілому, але перед суспільством намагався поставати президентом, який бажає підписати угоду про Асоціацію з ЄС чи хоча б нейтральним, який переймається виключно інтересами України. По-друге, цей «ярлик» - це ще один «маркер», про який ішлося на початку розділу та який накладається на людину з метою щонайбільше демонізувати її персону в очах українців.

«Тримісячні демонстрації спалахнули після того, як уряд Януковича змінив курс щодо планів підписання Угоди про асоціацію з ЄС у листопаді 2013

¹ «CNN» - «East vs West -- What's behind Ukraine's political crisis? » [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2014/01/28/world/europe/ukraine-protests-explainer/index.html> (дата звернення 29.01.21)

² «Радіо Свобода» - «Справедливість і меморіал. Де і те, й інше на сьому річницю розстрілів на Майдані?» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/rozstrily-na-maidani-rozsliduvannya-memorial/31105659.html> (дата звернення 02.01.21)

року, об'єднавши різні політичні табори та громадян по всій країні проти поширеної корупції та проявів симпатії Януковича до Росії».¹

«Для українського суспільства стало очевидним, що країна стрімко рухається до цілковитого авторитаризму з його зневагою до засадничих прав людини, тотальною корупцією, свавіллям правоохоронних органів, репресіями та терором. Саме це й змусило українців вийти спочатку на вулиці Києва, а потім й інших міст України».²

Ці два уривки зі статей «Радіо Свобода» та «Укрінформ» дуже подібні між собою, фактично вони акцентують цей розділ. У них згадуються основні причини спочатку мирних демонстрацій студентства, які проходили в різних містах України, а потім і самої революційної атмосфери на Майдані. Українська та іноземна преса по – різному можуть возвеличувати та надавати певні комплементарні промови в бік учасників та власне самої Революції Гідності, але в усіх цих статтях буде однаковий «корінь» та так звана «точка неповернення», від яких ми відштовхуємося в процесі аналізу всіх цих статей та намагаємося прийти до певного висновку.

Їх спільний «корінь» полягає в описі мотивів самої революції та протестних настроїв: чому саме люди вийшли на Майдан. У більшості своїй ми можемо знайти інформацію про корупційну складову, яка при правлінні Януковича досягла свого піку, про бачення в президентстві Віктора Федоровича ознаки авторитаризму та нарешті, невдоволення відносно проросійського курсу та близьких стосунків з Кремлем, замість підписання Асоціації у Вільнюсі. Купа цих причин, а особливо євроінтеграційна, вивела людей на протести, які, за згаданими зверху визнаннями, самі не вбачали, що протести можуть перерости в щось подібне.

¹«Радіо Свобода» - «Справедливість і меморіал. Де і те, й інше на сьому річницю розстрілів на Майдані?» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://www.radiosvoboda.org/a/rozstrily-na-maidani-rozsliduvannya-memorial/31105659.html> (дата звернення - 02.03.21)

² «Укрінформ» - «В Україні сьогодні — День Гідності та Свободи» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3140066-v-ukraini-sogodni-den-gidnosti-ta-svobodi.html> (дата звернення 22.01.21)

Ну а вже саме «точкою неповернення», після якої кількість нейтральних до ще «Студентського Майдану» ЗМІ дійшла до фактичного нуля відсотків, стало спочатку побиття спецпризначенцями біля Стелі Незалежності на Майдані студентів та інших активістів, а після - невідновлення процесу підписання Асоціації та подальші спроби силової зачистки Майдану, який вже тоді почав повставати саме як «Революція Гідності».

У ХХІ столітті жоден конфлікт або велику подію не можна собі уявити без представників ЗМІ, які повинні завжди знаходитися в самому вирі подій та доносити інформацію до глядачів або читачів, навіть не зважаючи на можливі негативні наслідки для себе та для свого здоров'я. Бо сьогодні будь-яка значуща подія в суспільному житті нашої країни неодмінно має відгук не тільки у вітчизняній, але й у світовій пресі. Євромайдан, якому доля присудила стати поворотним пунктом у новітній історії нашої країни, теж не є винятком в цьому сенсі.

Ні для кого не секрет, що більшість засобів масової інформації в нашій країні, не враховуючи державні проекти та телеканали, знаходяться у власності різних олігархів або їхніх структур, іноді створюються цілі «пули» таких телеканалів, які так чи інакше ведуть інформаційний порядок денний у країні та формують суспільну думку.

Переважна більшість телеканалів підтримали дії протестувальників Євромайдану, особливо на завершальних стадіях протесту, коли лише за декілька днів від куль не встановлених й досі снайперів загинула велика кількість людей, яких через деякий час назвуть «Небесною Сотнею». Відносно опозиційним до подій на Майдані залишався телеканал «Інтер», який все ж таки не став відвертим антагоністом Майдану, як окремі українські телеканали по відношенню до влади Януковича, але й «Інтер» згодом перемістився ближче до «нейтрального» табору у висвітленні основних подій в Україні.

Фактично ми можемо побачити, що в українському інформаційному просторі ситуація була однозначнішою, ніж у західній пресі щодо висвітлення згаданих вище подій, але й вона сформувалася під тиском та жорстокістю подій, що із кожним тижнем все більше показували безсенсовість існування режиму Януковича та його підтримку.

Наприклад, словосполучення «мирні демонстранти» серед цитованої вище преси згадується - 12 разів, більш популярне на Заході – «прозахідні активісти» - 12 разів, також словосполучення, в яких Янукович так чи інакше асоціюється з Росією, корупцією або репресіями – 19 разів. Неоднорідність української політичної думки згадується 4 рази, всі з яких - в західній пресі, що вільно висловлюється на цю тему. Україна називається «пішаком» між Заходом та Росією – 1 раз у матеріалі видавництва «CNN». Формулювання «радикали» по відношенню до Майдану згадується 5 разів, але варто зазначити, що не по відношенню до всіх людей, що були там присутні, а в окремих контекстах. (див. Додаток 1)

Наше дослідження із його рамками не дозволяє більш повністю розібрати причини та елементи підтримки, що їх постійно отримували активісти та симпатизуючі до ідей Євромайдану. Але в цілому, робота преса, що стояла на абсолютній підтримці протесту, полягала в максимальній дискредитації та негативізації і так «обпаленого» режиму, що тримався тільки на щитах та дубинках «Беркуту» й підрозділів Внутрішніх Військ. Як українські так і здебільшого західні ЗМІ займалися постійним клеймуванням президентства Януковича та виступали в ролі адвокатів для демонстрантів, розповідаючи про причини їхнього незадоволення, поступово розвиваючи більш глибокі теми, такі як відносини України із Росією та ін. В тому числі й завдяки ЗМІ, цей протест став по-справжньому національним, а сторінки газети та інтернет-ресурсів у своїх матеріалах били в саме яблучко, маючи під своїми словами достатньо твердий ґрунт, у чаяннях та бажаннях українців до змін та розвиненню шляху «на Захід», а не до «повернення на Схід». Як відомо, преса може виступати не тільки як роз'єднуючий, але й як

об'єднуючий фактор, який організовує коло себе маси людей та тим самим легітимізує «медіаміфи», що було створено в процесі якоїсь події чи катаклізму, в нашому випадку, повноцінної революції.

Отже, позиція як української так й західної преси щодо подій «Революції Гідності» є в цілому схожою за підтримкою опозиції та підтвердженні прав українців на бажання саме «європейського» шляху розвитку для власної держави. Кожне з видань могло мати власну позицію в окремих питаннях та мотив підтримки «Євромайдану»: хтось вбачав у ньому шлях до омріяного ЄС, хтось мав особисту антипатію до діючого президента Віктора Януковича, а хтось вбачав у цьому протесті, по-перше, саме «АнтиРосію», а не власне сам «європейський шлях», але в цілому висновок цитованих мною ЗМІ здебільшого зводився до підтримки Євроасоціації та самих протестувальників.

РОЗДІЛ 2

«Негативні оцінки подій Революції Гідності в українській та західній пресі»

Протистояння на Майдані і події «Революції Гідності» сформували до певної міри екстремальні умови існування суспільства, поляризацію думок, конфлікт пам'ятей та ідентичностей. Все це, не могло не відобразитися у сучасних ЗМІ, які є лакмусовим папірцем суспільної думки. При цьому слід зауважити, що ЗМІ є флюгером суспільних думок з одного боку, а з другого самі формують цю суспільну думку навколо певного наративу. ЗМІ створюють певний набір дискурсивних практик і символічну наративну оціночну матрицю подій сьогодення у системі бінарних позицій апологія/критика.

У другому розділі проаналізовано критичні дискурсивні матеріали негативного образу Майдану

Майдан 2013-2014 рр. в негативних образах ми можемо споглядати також як в окремій українській пресі, яку за такий спектр висвітлення подій називають «проросійською», так і в російських засобах масової інформації, і в окремих європейських виданнях, які в основному прив'язують негативний образ «Революції Гідності» до дій радикально налаштованих елементів, які також були присутні на Майдані, особливо під час його найзапекліших подій.

Найбільш яскраві репортажі та статті критичного характеру по відношенню до «Революції Гідності» виходили в російських телевізіях та в статтях російської преси, через декілька факторів: невдоволення російської влади щодо зміни Україною свого зовнішньо-політичного курсу та власне з тим, що на той момент на території України ще не існувало видань, які критично ставилися б до конкретних подій або до самого «Євромайдану». Вони були створені лише після нього, в деяких випадках вже через декілька років. Тому головний фокус критичного висвітлення подій в Україні на той

момент надходив в основному з ефірів та сторінок саме російських засобів масової інформації.

Типовим способом інтерпретації подій «Євромайдану» інформації можна вважати сюжет від російського телеканалу «НТВ», від 2 грудня 2013р., в якому пролунала ключова фраза:

«Заручившись поддержкой из Брюсселя и Вашингтона, они, по сути, предприняли попытку незаконного захвата власти»¹

Подібні вислови та твердження з цього моменту в ефірах федеральних телеканалів стануть постійними.

Про події на Майдані Незалежності в Києві в російській пресі в основному почали писати саме після подій 1 грудня 2013р. на Банковійбіля Адміністрації Президента Віктора Януковича, коли групою радикально налаштованих митингарів, яких опозиційні сили тоді назвали «провокаторами», було здійснено напад на працівників Внутрішніх військ.

«Жестоко разгромив молодежный лагерь на площади Независимости в Киеве в ночь на субботу, украинские власти спровоцировали взрыв народного недовольства. Акции протеста — уже не против отказа президента Виктора Януковича заключать договор об ассоциации с ЕС, а против его режима как такового — развернулись с новой силой.»²

Саме так події «Євромайдану» на початок грудня 2013 р. описало видання «Lenta.ru», в статті якою ми можемо знайти підтвердження окремих тез із першого розділу роботи щодо того, що після розгону «Студентського Майдану» та подальшої радикалізації ситуації люди виходили на Майдан та брали участь у протестах уже не лише за євроінтеграцію, але проти самого Януковича, через що Майдан став масовішим та більш рішучим.

«Крупнейшие российские СМИ, рассказывая о происходящем на Украине, журналисты ориентировались, судя по всему, на официальные позиции МИД

¹«НТВ» - «Хроника «Революции» в Киеве - [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://www.ntv.ru/video/664040/> (дата звернення – 26.02.21)

²«Lenta.ru» - «Желто-голубой экран» - [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://m.lenta.ru/articles/2013/12/02/maidan/amp/> (дата звернення – 19.02.21)

РФ, который заявил, что основную ответственность за столкновения в Киеве несут «радикалы-боевики», призывающие к свержению власти, а «Беркут» защищает свои позиции без огнестрельного оружия. Смысл всех репортажей из Киева свелся к тому, что хаос в центре украинской столицы устроили именно протестующие, которых, вслед за МИДом, российские журналисты называли не иначе как «радикалами», «боевиками» и «экстремистами».¹

Якщо аналізувати уривки із статей одного інформгентства, але за різний період (друга цитата подана в матеріалі від 21 лютого 2014 р, в останні дні запеклого протистояння на «Євромайдані»), можна зрозуміти, якими аргументами користувалися російські ЗМІ, та як їхні оцінки – інтерпретації від «нейтрального» перейшли до відвертої критики опозиції на Майдані та звинувачень у державному перевороті.

Також в цитаті згадується момент про російське МЗС та те, що журналісти та преса почали випускали матеріали, пов'язані з подіями на Майдані, саме в світлі тез, що були згадані в цій заяві.

«Пять лет назад на Украине произошёл переворот, который стал «точкой невозврата» для крымчан — оставаться жить в стране, где к власти пришли идейные наследники Степана Бандеры и Адольфа Гитлера, было невозможно.»²

Щоб зрозуміти російську пресу щодо вже згаданих подій та виправдання цієї позиції через роки, можна звернутися до ще одного офіційного джерела Російської Федерації, а саме – «Парламентская газета. Издание Федерального Собрания Российской Федерации», цитату з якої було наведено вище.

¹«Lenta.ru» - «Так называемые демонстранты»- [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://m.lenta.ru/articles/2014/02/21/maidansmi/> (дата звернення – 06.02.21)

²«Парламентская газета. Издание Федерального Собрания Российской Федерации» - «Пять лет назад в Киеве произошёл государственный переворот» - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.pnp.ru/politics/pyat-let-nazad-v-kieve-proizoshjol-gosudarstvennyy-perevorot.html> (дата звернення - 19.02.21)

У виданні ми можемо побачити фактичну аргументацію та бачення ситуації з російської точки зору на події в Києві та подальшу анексію Кримського півострова. Тут можемо знайти вже знайомі тези, які в подальшому будуть використані та використовуються й досі в російських ЗМІ та публічними діячами.

Також стаття від «РИА Новости» за травень 2020 року, яка вийшла під назвою «Не читали, что подписали». Что украинцы говорят о евроинтеграции сейчас», розповідає нам про вже знайомі тези російських засобів масової інформації щодо процесів української євроінтеграції.

За аргумент у цій статті береться заява колишнього міністра іноземних справ України Вадима Володимировича Пристайка щодо необхідності перегляду економічної частини договору про асоціацію із Європейським Союзом та європейськими торговими представництвами.

«Евроинтеграция, в которую шесть лет назад поверили многие, была и остается лишь мечтой. Преемник Порошенко на посту президента Владимир Зеленский рассуждает о возможности вхождения Украины в "европейское пространство" в точно таких же выражениях.»¹

Окремий сюжет про наслідки євроінтеграції для України зробило й інформвидання «Russia Today», яке продовжило використовувати лінію «офіційної Росії» та визнавати кроки українського Уряду на зближення із європейськими структурами вигідними лише для останніх та кабальними для України, проголошуючи курс на євроінтеграцію «не більше, як мрію».

Широко використовуються терміни «екстремісти, державний переворот, бойовики», як і в більшості російської преси загалом, беручи до уваги будь-який рік публікації – 2014, 2018 або 2020.

«Акции протеста быстро переросли в захваты органов власти и противостояние с силовиками. В конце февраля 2014 года при поддержке участников «майдана» на Украине произошёл государственный переворот.

¹ «РИА Новости» - "Не читали, что подписали". Что украинцы говорят о евроинтеграции сейчас - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ria.ru/20200518/1571527371.html> (дата звернення - 12.02.21)

Его лидеры обещали жителям страны перспективу членства в ЕС и европейское качество жизни. Но пока, по оценке экспертов, они могут похвастаться только развалом государства, обвалом ВВП и тотальным ростом цен»¹

«Белта», що є провладним засобом масової інформації в Республіці Білорусь, публікує свідчення Богуслава Ліберадського – депутата Європарламенту від Польщі та представляє групу соціалістів та лібералів. Ліберадський в цілому, підтверджує вищезгадані думки російських ЗМІ, роблячи акцент на тому, що Майдан підтримували не всі українці, а ті хто підтримував, в розповіді Богуслава Ліберадського має статус бойовика, радикала, або націоналіста, який займається виключно руйнуванням своєї власної держави.²

Уваги заслуговує також й інша стаття³ видання «Белта», в якій зібрано велику кількість маргіналії та специфічно забарвлених образів, які формують особливо негативний образ до подій Майдану 2013-2014 років. В матеріалі розглядається «проблема бойовиків» в Києві, а також обговорюється «особливий вид бою», який застосовують протестувальники щодо правоохоронців, назва якому «галичанський». В даному випадку, це означає високу організованість бою та радикалізацію протесту, із наслідками у вигляді убитих з обох боків, врешті решт винними визнаються виключно протестувальники. «А ход уличных беспорядков 18-19 февраля показал, что боевики сражаются, если угодно, в "галичанском формате" - дело дошло до огнестрельного оружия, есть убитые с обеих сторон.

Варто зазначити, що велика кількість інформаційних агентств в Білорусі закрилися, переможно вимушено, після закінчення основної частини

¹ «Russia Today» - «Страна с самым низким уровнем жизни в Европе»: как изменилась Украина за пять лет после «майдана» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://russian.rt.com/ussr/article/575360-ukraina-gosudarstvenniy-perevorot-maydan> (дата звернення - 14.02.21)

² «Белта» Майдан выражает интересы далеко не всех украинцев – евродепутат » [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.belta.by/world/view/majdan-vyrzhaet-interesy-daleko-ne-vseh-ukraintsev-evrodeputat-36848-2014/> (дата звернення – 11.12.21)

³ «Белта» Погромы и стрельба в Украине организованы и руководимы опытными спецями уличных боев » [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.belta.by/world/view/pogromy-i-strelba-v-ukraine-organizovany-i-rukovodimy-opytnymi-spetsami-ulichnyh-boev-37552-2014/> (дата звернення – 16.12.21)

протестів, які відбулися в Республіці Білорусь в серпні 2020 року та були спричинені незадоволеністю населення країни фальсифікаціями президентських виборів, переможцем яких вкотре став Олександр Лукашенко. Ці події спричинили появу деякого інформаційного вакууму, особливо серед опозиційних ЗМІ, переважна кількість яких перестала існувати, або повинна працювати в еміграції.

Інформаційне німецьке агентство «Der Spiegel», мабуть, найкритичніше зі всіх цитованих в даній роботі видавництв, коментує «Революцію Гідності» та події, які відбувалися вже після неї. Видавництво досить жорстко критикує Уряд, який було сформовано після побиення своєї посади Віктором Януковичем, та зв'язок його із «коричневою Свободою», як видавництво називає цю політичну силу та його лідера – Олега Тягнибока. Спалах неонацизму в Україні «Der Spiegel» пов'язує саме із цією політсилою, а також із лідером «Правого сектору» Дмитром Ярошем.

«Под давлением правых уличных боевиков, грозно «охраняющих» парламент, Верховная Рада отменила закон, гарантирующий статус русского языка на востоке и юге страны.»¹

Можна зустріти словосполучення «бойовики» в контексті не мирних демонстрацій на Майдані та критику курсу української влади, яка, на думку видання, обрала не зовсім вірний внутрішній курс, який може призвести й до подальшого «громадянського конфлікту».

«Освещение протеста было сосредоточено на призыве к европейской интеграции, а борьба с режимом Януковича в значительной степени замалчивала рост националистической риторики, часто шовинистической, которая привела к насилию не только против полиции, но и против левых активистов.»²

¹ «Spiegel» - «Die fatalen Fehler der Regierung in Kiew» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.spiegel.de/politik/ausland/krim-krise-die-fatalen-fehler-der-kiewer-regierung-a-956680.html> (дата звернення - 26.02.21)

² «Spiegel» - «Die fatalen Fehler der Regierung in Kiew» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.spiegel.de/politik/ausland/krim-krise-die-fatalen-fehler-der-kiewer-regierung-a-956680.html> (дата звернення - 26.02.21)

Велику увагу було приділено подіям на Майдані з точки зору націоналістичних чи просто «правих» поглядів та тенденцій. Взагалі, однією із найбільших відмінностей «Революції Гідності» від «Помаранчевої Революції» став саме надлишок радикально «правих» сил, які також брали активну участь в протестах. За думкою деяких видань¹, ВО «Свобода» зіграла негативну роль у формування європейської думки, зокрема в ЗМІ, що на українському Майдані сильні позиції мають праворадикали, або навіть неонацисти.

Видавництво «The Nation» також критично підходить до проблеми націоналістичних настроїв на Майдані, через що практично провідною ідеєю цієї статті є випадкове, або навмисне замовчування на фоні протестів щодо євроінтеграції України, розвитку цих настроїв серед радикальних угруповань та футбольних фанатів.

«Член политсовета «Свобода» Юрий Ноевый признал, что партия выступает за ЕС только потому, что она антироссийская.»

«Участие украинского национализма и «Свободы» в процессе интеграции в ЕС - это средство разорвать наши связи с Россией»²

Один із багатьох уривків, все з того ж «The Nation», який разом із іншим іноземними ЗМІ, свідчить, що інтеграція із європейськими політичними структурами здебільшого потрібна радикальним українським елементам лише як один із засобів «відірвати Україну від Росії», а вже потім як «європейські цінності». До речі, «The Nation» називає ці цінності не сумісними з ідеалами радикальних та ультраправих партій та організацій в Україні.

Тобто фактично кілька європейських видань у матеріалах про українську «Революцію Гідності» та процеси, що пов'язані з нею, розглядають «праві» організації та партії, зокрема «Свободу», як рухому

¹«Главком» Украинские крайне правые и Евромайдан[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://glavcom.ua/publications/123403-ukrainskie-krajne-pravye-i-evromajdan.html> (дата звернення – 17.12.21)

² «The Nation» - «The Ukrainian Nationalism at the Heart of 'Euromaidan'» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.thenation.com/article/archive/ukrainian-nationalism-heart-euromaidan/> (дата звернення – 23.02.21)

силу протестів на Майдані¹. Характер та мотиви, які в деякій частині суспільства дещо відрізнялися від офіційно заявленої організаторами та в окремих випадках більш вирішували свої власні інтереси та ідеологію окремо взятого угруповання.

Андрій Портнов в одній із своїх праць також описав підсилення націоналістичних тенденцій серед радикальних учасників Майдану, особливо серед представників партії «Свобода», аргументуючи це твердження расистським та нацистським напрямком та деякими заявами окремих представників організації.²

Французьке видання «Liberation» розглядаючи питання поширення радикальних течій на Євромайдані та після цього в українському уряді, робить ставку на визнання такої проблеми та наслідків які вона несе, а саме – «Проте присутність міністрів від «Свободи» вже завдала певної побічної шкоди, як-от поспішне голосування наприкінці лютого щодо скасування закону про офіційне використання регіональних мов.»³ Російська влада після цього голосування почала більш інтенсивно робити заяви, щодо загрози наступу України на російську мову та її вільне функціонування на території нашої держави, що в майбутньому, стало одним із виправдовуючих факторів щодо «діяльності» на сході України та в Криму.

Варто зазначити, що не лише російські та окремі європейські ЗМІ критикували події на Майдані, або (як в випадку із російськими телевізійниками та редакторами) й цілком весь шлях та асоціацію із Європейським Союзом. До цієї критики в такому чи іншому вигляді долучилися й українські засоби масової інформації, які серед окремої частини українців та у владних кабінетах охрестили «проросійськими» через,

¹«International Business Times» Euromaidan: The Dark Shadows Of The Far-Right In Ukraine Protests[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ibtimes.com/euromaidan-dark-shadows-far-right-ukraine-protests-1556654>(дата звернення – 17.12.21)

²Портнов А. Українська «єврореволюція»: хронологія і інтерпретації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www1.ku.de/ZIMOS/forum/docs/forumruss20/04Portnov.pdf> (дата звернення - 19.03.21)

³«Liberation» Le fascisme ukrainien, épouvantail du Maidan[Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.liberation.fr/planete/2014/03/17/le-fascisme-ukrainien-epouvantail-du-maidan_987830/ (дата звернення - 06.12.22)

на їхню думку, схожість у наративах із російськими мас-медіа та відпрацювання так званої «російського порядку денного».

Наприклад, видання «Вести», яке вважається опозиційним до влади, мало матеріал від 26 лютого 2014 року, в якому беруться деякі коментарі від учасників «Революції Гідності» на Майдані Незалежності в Києві, де опитується їхня думка, щодо закінчення Майдану та подальших процесів в Україні. «Мы не считаем условную отставку Януковича победой. Революция достигла 20% успеха. Наши требования: чтобы нашли и посадили всех виновных в массовых убийствах», — рассказывают нам самооборонцы Ростислав Мельник и Павел Бочко. Они говорят, что Майдан не верит оппозиции и не поверит, пока это требование не будет выполнено»¹

Тобто ці слова можна вважати підтвердженням, що частина учасників Майдану відрізнялася: де – хто виступав на протестах винятково заради євроінтеграції, де – хто через свою радикальну ідеологію, а де – хто бажав покарання для Януковича та чиновників, які керували країною за його каденції. На момент завершення «Революції Гідності» люди вбачали в опозиції, яка прийшла до влади внаслідок Майдану, ту ж саму «номенклатуру» чиновників, допоки вони б не виконали поставлені умови та не покарали винних у масових вбивствах та не навели лад у країні.

Про думки серед протестувальників на Майдані та образи революції написав Михайло Мінаков – політолог та науковий дослідник, зазначаючи, що окремі утопічні образи були наявні у протестувальників та учасників подій «Революції Гідності» та були одним з аргументів для участі в масових акціях.²

Сторінка «Євромайдан.Інфо» – один з головних ресурсів, який присвячено однойменним новинам часів «Євромайдану» в Києві, виступає із

¹ «ВЕСТИ» - «На Майдане степень успеха революции оценили в 20%» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vesti.ua/kyiv/39524-na-majdane-stepen-uspeha-revoljucii-ocenili-v-20> (дата звернення - 22.02.21)

² Мінаков М. Утопические образы Запада и России у сторонников Евромайдана и их противников: элементы идеологического оформления конфликта в Украине 2013-2014 гг. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www1.ku.de/ZIMOS/forum/docs/forumruss20/06Minakov.pdf> (дата звернення - 23.03.21)

схожою заявою, але вже через 4 роки після розстрілу мітингувальників в Києві та завершення протестів на Майдані. Тепер звинувачення в «незавершеній революції» лунають уже не в бік опозиції в цілому, а адресно, до обраного в 2014 р. президента Петра Порошенка, якого звинувачують в низці недоліків від незакінченого розслідування справ Майдану до надто м'якої позиції по відношенню до экс-регіоналів та загострення кризового стану в державі.

«Як результат такого завзятого пограбунку держави на четвертому році керівництва Порошенка Україна в рейтингу корупції опинилася на 144 місці серед 177 країн світу, а в аналогічному анти-рейтингу серед країн Європи ми впевнено займаємо останню 41 сходинку; це є красномовний вирок кожному, хто причетний до керування держави після Революції Гідності!»¹

Видавництво «Страна.ЮА», яке також вважається офіційною владою «проросійським» та якому й в 2021 році забороняється присутність на деяких державних засіданнях або виступах високопосадовців, у своїй статті від 21 листопада 2020 р. намагалося зі своєї точки зору пояснити події, які відбувалися на центральних вулицях Києва та до чого вони врешті решт призвели.

«Однако очевидно, что Майдан изначально не сплотил общество, а расколол его. Стало понятно, что в случае его победы нелегитимным путем (то есть не через выборы), миллионы людей на юго-востоке не примут смену власти. Что и произошло.»

«Итогом стал многократный рост коммунальных тарифов, падение гривны, производства, отмена многих социальных стандартов. И как следствие этих факторов – массовая эмиграция населения.»²

У цих цитатах дійсно можна побачити деяку опозиційність до влади, яка склалася, починаючи із 2014 року, причому більша частина невдоволення

¹ «Євромайдан.Інфо» - «Чотири роки після побиття студентів: короткий підсумок» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://euro-maidan.info/node/708> (дата звернення - 14.02.21)

² «Страна.ЮА» - «День Достоинства и Свободы» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://strana.ua/articles/istorii/171935-den-dostoinstva-i-svobody-21-nojabrja-hlavnnye-voprosy-o-majdane.html> (дата звернення - 28.02.21)

конкретно в даному сюжеті пояснюється з боку економічної нестабільності та погіршення ситуації в цьому секторі, а також вважається за природне явище невдоволення східних та південних областей держави до політики колишньої опозиції, а тепер діючої влади. Пояснити це можна також історичним тяжінням цих регіонів до нейтрального державного статусу або до співдружності із Росією.

На думку українського публіциста та політичного аналітика Микола Рябчука, така ситуація могла скластися через діаметрально протилежні уявлення українців щодо свого історичного та культурного минулого, а також власного ідентифікування та політичного забарвлення. Все це є наслідком непослідовної української гуманітарної політики по відношенню до своїх власних громадян.¹

В іншій публікації від видавництва «Страна.ЮА», яке вийшло на п'яту річницю «Революції Гідності» більш акцентовано розглядалося питання вже саме політичної складової процесів та, врешті решт, нинішнього ставлення українців до Майдану 2013-2014 років.

«Митинги, которые собрались 21 ноября 2013 года за подписание Соглашения об ассоциации с Европой (отсюда и Евромайдан) быстро переродились в революцию против президента Виктора Януковича, которая закончилась захватом власти руководителями протестов – Турчиновым, Яценюком, Аваковым, Парубием и другими.»²

У цій цитаті ми можемо побачити та прочитати поняття, які серед аналізованих раніше статей та репортажів ще не зустрічалися, коли в одному повідомленні згадується визначення «революція» і майже одразу – «захоплення влади», хоча, як ми вже звикли, зазвичай, можна прочитати терміни «революція» чи «повстання», з одного боку, або з іншого –

¹Рябчук М. Україна має показати, що вона здатна плисти / Микола Рябчук / / Історичний портал historians.in.ua [Електронний ресурс] — Режим доступу:<http://www.historians.in.ua/index.php/intervyu/1136-mykola-riabchuk-ukraina-maie-pokazatyshcho-vona-zdatna-plysty> — Дата доступу: (11.04.21)

² «Страна.ЮА» - «Десакрализация. Как Зеленский меняет отношение общества к Майдану» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://strana.ua/news/234735-den-dostoinstva-i-svobody-2019-kak-izmenilos-mnenie-ukraintsev-o-evromadane.html> (дата звернення – 11.02.21)

«захоплення влади» та «держпереворот». «Но с этим согласились не все. После бегства Януковича в городах юго-востока продолжался Антимайдан. Который закончился уходом Крыма под Россию и войной на Донбассе – между сторонниками и противниками новой киевской власти. Последних поддержала Москва, снабдив оружием и военными специалистами.»¹

Продовжуючи цю тему, можна побачити подальшу цитату про те, що події «Євромайдану» визвали хвилю протестів, що вилилася в так звані «Антимайдани», а там і у воєнний конфлікт на Донбасі.

Позиція щодо підтримки Росією зброєю та спеціалістами супротивників встановленої після «Євромайдану» влади в Україні не знайшла підтримки у більшості російських видань, які не напишуть про це прямим текстом, але в той же час не сходилося з позицією офіційного Києва, який вказує, що на Донбасі проти української армії воюють винятково «російські найманці, із невеличкою часткою місцевого населення». Тобто видання в цій статті намагається знайти відносний «центр» в донесенні інформації та свої думки, зробити її максимально неупередженою, не використовуючи прямі наративи жодної сторони конфлікту.

Видавництво «Клименко Тайм», яке також вважається опозиційним для української влади, зробило дуже схожий з попереднім уривком репортаж щодо подій «Євромайдану» в Києві.

«Однако, что прошлая, что нынешняя власть продолжают цепляться за удобную для себя официальную мифологию об исключительно позитивном характере революционных событий 2013-2014 годов, старательно и упорно делая вид, что не замечают, насколько этот вопрос поляризует наше общество до сих пор.»²

¹«Страна.ЮА» - «Десакрализация. Как Зеленский меняет отношение общества к Майдану» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://strana.ua/news/234735-den-dostoinstva-i-svobody-2019-kak-izmenilos-mnenie-ukraintsev-o-evromadane.html> (дата звернення - 11.02.21)

² «Клименко Тайм» - «7 лет спустя: странное послевкусие событий Евромайдана» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://klymenko-time.com/novosti/7-let-spustya-strannoe-poslevkusie-sobytij-evromajdana/> (дата звернення – 14.02.21)

З одного боку, редакція не визнає позитивний характер подій «Революції Гідності» в Україні, але все ж таки, як і «Страна.ЮА», вони не називають чіткого визначення подій – «Революція Гідності» це, чи все ж таки державний переворот, нібито змішуючи ці поняття в одне ціле в наступній цитаті. «Революция – это всегда, прежде всего, процесс, который в случае своего успеха завершается сменой власти, причем, как правило, не вполне легальной. А это уже, в свою очередь, вполне подпадает под определение «государственного переворота». Поэтому, одно другому совершенно не мешает и ломать копья на счет определения терминов считаем бессмысленным.»¹

Матеріалу про негативну сторону подій на Майдані та взагалі «Революції Гідності» велика кількість. Матеріал можна поділити на «українську» та «іноземну преси», яка в обох випадках є дуже різноплановою у своїх думках та в піднесенні інформації.

Найбільш цитованими словами є «державний переворот», який згадується – 9 разів, «бойовики» - 7 рази, «екстремісти» - 7 разів. Важливо відмітити, терміни «бойовики» або «екстремісти» російська та західна преса розуміють по-різному: в російських ЗМІ під цими словами найчастіше маються на увазі всі мітингувальники, які брали участь у протестах або насильницьких акціях та захопленнях будівель, а в західній пресі здебільшого під цими словами розуміються конкретно праворадикали, або представники найбільш агресивних угруповань, що були присутні на Майдані («Правий сектор», футбольні фанати). (див. Додаток 1)

Думка російської преси в переважній більшості аспектах тотожна Кремлю щодо подій в Україні та конкретизує їх, направляючи окремі меседжі в суспільство та формуючи його, що робиться й в інших світових спільнотах.

¹«Клименко Тайм» - «7 лет спустя: странное послевкусие событий Евромайдана» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://klymenko-time.com/novosti/7-let-spustya-strannoe-poslevkusie-sobytij-evromajdana/> (дата звернення – 14.02.21)

У європейських медіа не було єдиної думки щодо протестів на Майдані Незалежності в Києві. Велика частка в цьому, звичайно, саме праворадикального фактору, який європейська спільнота намагається будь-якими зусиллями маргіналізувати та не допустити їх розповсюдження, в тому числі через засудження їх дій та дій їх лідерів на території України, окремі угруповання яких вони вважають саме неонацистськими. Європейські ЗМІ критикували Майдан тільки через дві складові, де перша – небажання конфлікту із Росією. Але я більше пристаю до думку, що це була не стільки критика, скільки звертання уваги місцевої спільноти на можливі наслідки прямої та більш «агресивної» політики підтримки України та опозиції, що могло призвести до прямого конфлікту із російською владою. У французькій, німецькій, англійській та американській пресі, по крупницям можна зібрати тенденції на окремі критичні зауваження, що з цього питання зводяться здебільшого до обговорення питання «України – Росії» та як на це може реагувати Європа. Друга складова – вже згаданий вище фактор радикалізму на Майдані, що не влаштовував найбільш демократичні європейські видання, що бачили в націоналізмі нацизм та інші прояви нетерпимості. Європа є досить чутливою до цього питання, тож не давно, що його було піднято саме в Німеччині, нова політична хвиля якої намагається не допустити подібних проявів в інших державах Європи та світу.

В загальному плані, звичайно, головним критиком та негативістом Євромайдану виступали саме російське ЗМІ, це видається логічним. Ними на український протест відразу було накинуто ярлики та промальовані спеціальні лінії зі своїми основними «маркерами», які використовували та використовують і понині у своїй пропаганді. Будь-який прояв бажання євроінтеграції та «європейського шляху» викликав в Росії істерику, яка намагалася впевнити місцевих читачів та саму себе, звертаючись при цьому і до проросійської частини населення України – «акції в столиці України заплановано США, а реалізуються майже виключно вихідцями із західних областей країни». Тих, хто публічно виступав проти будь-якого зближення із

Росією називали «русофобами» та «фашистами». Підкреслювалося, що «на Україні панує антиросійська істерія». Підкреслювався хаос та ненависть, що продовжували ширитися країною, тим самим, російські ЗМІ виправдовували подальші, вже сплановані акти російської агресії, що розпочалися в Криму та на Донбасі. Все це подавалося та подається під соусом «захисту російськомовних від злочинної хунти» та перейшло аж до «захисту народу Донбасу та Криму». Подіями на Майдані, російська преса виправдовує всі події, які російська влада спричиняє в нашій країні власним насильством. За їхніми твердженнями – «Війна почалася ще із часів Майдану, коли Україна напала на Донбас із повної згоди Заходу» і таке інше.. Безсумнівним є те, що російська преса, разом із українською пресою під прямим її патронажем – є головними прибічниками критики Майдану, бо цей самий Майдан, врешті решт, став головною картою в їх «колоді» пропаганди, яка вже починає застарівати та вицвітати, але і досі працює на окремі верстви населення.

ВИСНОВКИ

Образи подій на Майдані є дуже строкатими та не однозначними, через велику кількість інформації від абсолютно різних видань, в деяких із яких

спосіб викладання матеріалу лише підтверджує окремі вислови міністерств закордонних справ та лінії правління в цілому.

Авжеж, ми можемо зрозуміти, що не тільки в західній, або російській пресі є різні статті із протилежними думками та репрезентаціями образів Майдану, але й в Україні. Відбувається це через те, що українське суспільство наповнено різними політичними та життєвими поглядами, в тому числі й на події Революції Гідності на Майдані, а отже й має свої власні образи та уявлення тих подій. Але одного заперечувати не буде ніхто – Майдан, так чи інакше, докорінно змінив положення України, як на міжнародній арені, так й у внутрішніх справах держави, дозволивши багатьом її мешканцям переосмислити багато речей, пов'язаних із своєю країною.

В нашому дослідженні ми опрацювали та дослідили велику кількість образів та інтерпретацій подій Майдану в Києві, розібравши їх неоднозначність та різноманітність думок. Методом аналізу та співставлення було досягнуто різнобічності роботи та думок наведених в ній. Було проведено контент – аналіз статей та створено їхню базу даних, а також розібрано образ маргіналій, що були притаманні подіям «Революції Гідності». Всі ці «маркери», «маргіналії» та «міфи», що було зібрано із різних медіа-джерел, можна загалом окреслити як медіаміф. Медіаміф формується на основі якихось подій та пов'язується із переживаннями, що їх можуть викликати подразники. Інколи цей міф є штучним, а інколи самостійним, після запуску кожного з них очікується якась окрема та спеціальна реакція серед тих, на кого цей міф було направлено та розраховано. Ключовою фігурою у створенні всіх «міфів» та «маргіналій» звичайно є журналіст, який спеціально добирає, щось відкидаючи, а щось навпаки підкреслюючи у своїй роботі, те, що стане тим самим подразником, який викличе потрібну емоції. ЗМІ в нашій країні змогли остаточно трансформуватися в окремий політичний чинник, коли вони мали вплив не тільки на окремо взяті події чи фактори, а на формування загального соціально-політичного конструкту, який було вироблено разом із подіями

Революції Гідності та подальшими подіями на Сході, викликані російською агресією. ЗМІ тепер можуть формувати цілі «світи» та «картини», шляхом продукування та міфологізації окремої взятої історичної чи тієї події, що відбувається в цей самий час. Всі ці власноруч зроблені та розроблені «факти», можуть призводити до появи так званої – «інформаційної качки», або «фейку», що зможе впливати на подальше сприйняття та розповсюдження окремо взятої інформації, причому не обов'язково «фейковість» новини вб'є її, - це навпаки, може стати головним фактором її медійного піднесення та «вибуху». Із самого початку «Революції Гідності», каталізатором протестів стало в тому числі розповсюдження по всій пресі відеоматеріалів із побиттям студентів та активістів, де поданий сюжет був доконаним фактором, на який як на порожню спіраль, можна було нанизувати один за одним нові буси, кожна з яких означала той чи інакший «прокол» Януковича. Коли ця спіраль поступово заповнилася, а завдяки ЗМІ та подіям в країні це було зробити досить легко – серед населення було остаточно сформовано образ Януковича як вселенського тирану, перемогти який зобов'язані «світлі сили», в даному випадку активісти Євромайдану. Бо боротьба вже велася не так проти самого Президента, а як проти образу чи точніше сказати образів, що представляли собою його правління та загальне поняття «тиранія». До справжнього національного міфу образи праведності та справедливості подій на Майдані було доведено перемогою цієї самої Революції та наголошення на Небесну Сотню та Революцію, що отримала офіційну приставку «Гідності». Сприяло такому національному піднесення та єднанню населення не тільки якісна робота преси та бажання самого народу, що чітко проявилися ще до початку основних подій Революції, але й закарбування в пам'яті людей цих подій із точки зору творчості, топоніміки та державної політики. Найкращим прикладом із світу творчості можна навести пісню «Воїни світла», білоруського виконавця Ляпіса Трубецького, що в подальшому стала справжнім символом боротьби та незламності – вона грає на стадіонах та вулицях, асоціюється із бійцями, що воюють на Сході, а

тепер і не тільки. Через медіаміф, що було створено як загальну картину, де чітко розрізнялося – «біле» та «чорне», «добре» і «погане», ми змогли перейти до більшої деталізації, обравши собі в допомогу ті самі «маркери», що виокремили головні терміни та способи їхньої подачі, із чого в подальшому і було сформовано образи Революції Гідності.

Але не тільки з нашої сторони були ці «міфи» та «образи», вони були та досі є і по іншу сторону барикад Майдану, а тепер і лінії фронту. В Росії та на сторінках її преси, так само як і в нас можна легко помітити «маркери» та «образи», що виокремлюються із всього пласту тексту. Їх також можна занести в дві окремі папки, що представляють із себе «тимчасову» та «постійну» міфологію. На прикладі російських ЗМІ, як вони розуміли ці два поняття та що змогли вкласти в них. Під «тимчасову» міфологію, ми легко можемо підвести приклад із «розп'ятим хлопчиком в трусиках», що зійшов скоріше не з хреста, а з рядків російської преси. Цей короткочасний міф поступово розвивався в образ, який було використано задля того, аби мобілізувати особливо чуттєвих та нездатних до аналізу місцевих мешканців російських провінцій чи українського Криму-Донбасу. Мобілізувати їх на боротьбу із «фашизмом» та «нацизмом», що за думкою їхніх видань «розвивається в Україні», а трампліном для цього самого «фашизму-нацизму», став київський Майдан, на якому, звичайно українські «бойовики-неонацисти, за гроші західних фондів відроджують дух русофобії», важливо ще зробити наголос на тому, що всі ці «бойовики» є «западенцями-бандерівцями», що наповнить всі ці образи до самого краю глечики. Всі ці образи, якщо зібрати їх в один великий ком, можна назвати – «довготривалою» чи «постійною» міфологію. І звичайно, вся російська пропаганда, що врешті решт призвела до «захисту російськомовних» та «захисту Донбасу», із подальшою «спецоперацією», була сформована саме в часи Євромайдану, на полях тих самих битв, що ми звемо їх засоби масової інформації. Бо утворення «тимчасових міфів», призведе тільки до короткочасної, не тривалої реакції серед маси населення, агресії якої

поступово зміниться на байдужістю чи недовіру, в залежності від ступеню «фейковості» поданої новини. «Постійний» міф забезпечує сталість пропаганди із постійною опорою на окремі взяті «маркери». Поглянувши на саме ті «маркери», що було використано в цій роботі, ми зможемо легко зрозуміти, що більшість із них ще й досі, досить успішно використовується як у вітчизняних так й у іноземних ЗМІ. Засоби масової інформації у сучасному світі відіграють істотну роль насамперед як джерело об'єктивної та оперативної інформації, яку шукають та на яку спираються люди, шукаючи для себе не стільки «зернятко правди», як саму інформацію. Зараз головним є критичне мислення та можливість аналізу всіх цитованих та доступних нам матеріалів, бо тільки так із них можна виокремити найбільш потрібну нам інформацію. Це сторіччя вчить нас інформаційній гігієні, тобто ретельному добору та перевірці всього матеріалу, що нам доводиться споживати і наведені вище маркери є гарним прикладом того, на який гачок ми не повинні потрапити в своєму прагненні «знати більше», серед світу розвинених технологій та ЗМІ.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Aljazeera Дискусії про «нову революцію» в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ukraynada-yeni-devrim-tartismalari> (дата звернення – 19.12.21).
2. «CNN» - «East vs West – What’s behind Ukraine’s political crisis? » [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2014/01/28/world/europe/ukraine-protests-explainer/index.htm> (дата звернення 29.01.21)
3. «CNN» - «Ukraine protesters rebuild barricades after crackdown» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2013/12/11/world/europe/ukraine-protests/index.html> (дата звернення – 27.12.20)
4. Cumhuriyet Нова помаранчева революція? [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yeni-bir-turuncu-devrim-mi-16943> (дата звернення – 19.12.21)
5. «Deutsche Welle» - «Будні Євромайдану: як страйкують українські студенти» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/qdvm> (дата звернення 05.01.21)
6. «Deutsche Welle» - «Воспоминания евродепутатов о Майдане: Курс Украины уже не изменить» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/qdvx> (дата звернення – 14.01.21)
7. Deutsche Welle» - «Мифы и реальность при аннексии Крыма – взгляд два года спустя» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://surl.li/qdsw> (дата звернення - 14.03.21)
8. Hurriyet Діти, які обожнюють Гезі, знаходяться в Майдані [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gezi-ye-ozenen-cocuklar-maydan-da-25304986> (дата звернення – 21.12.21)
9. International Business Times. Євромайдан: темні тіні ультраправих протестів в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://www.ibtimes.com/euromaidan-dark-shadows-far-right-ukraine-protests-1556654>(дата звернення – 17.12.21)

10. «ICTV» - «Революция Достоинства: как беркут в 2013 разгонял студентов на Майдане» [Электронный ресурс] – Режим доступа:

<https://youtu.be/LWUQ2zII-Hs>(дата звернення 30.12.20)

11. «Lenta.ru» - «Желто-голубой экран» - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://m.lenta.ru/articles/2013/12/02/maidan/amp/>(дата звернення – 19.02.21)

12. «Lenta.ru» - «Так называемые демонстранты» - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://m.lenta.ru/articles/2014/02/21/maidansmi/>(дата звернення – 06.02.21)

13. lefigaro Україна: влада тисне на проєвропейських демонстрантів [Электронный ресурс] – Режим доступа:

<https://www.lefigaro.fr/international/2013/12/10/01003-20131210ARTFIG00392-ukraine-l-europe-et-les-etats-unis-tentent-une-mediation.php>(дата звернення – 23.11.21)

14. Lenta.ru Путин назвал протесты на Украине «хорошо подготовленными» [Электронный ресурс] – Режим доступа:

<https://lenta.ru/news/2013/12/02/putin/>(дата звернення – 01.02.21)

15. Liberation Київ: підпалили Майдан Незалежності [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.liberation.fr/planete/2014/02/18/kyiv-les-manifestants-occupent-le-siege-du-parti-du-president_981063/ (дата звернення –

14.12.21)

16. Liberation Український фашизм, опудало Майдану [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.liberation.fr/planete/2014/03/17/le-fascisme-ukrainien-epouvantail-du-maidan_987830/(дата звернення – 18.12.21)

17. Maksymenko, O. 2016. Ukraine's Euromaidan in Turkish media.

Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2, с.162-173.

18. «Russia Today» - «Страна с самым низким уровнем жизни в Европе»: как изменилась Украина за пять лет после «майдана» [Электронный ресурс] –

- Режим доступу: <https://russian.rt.com/ussr/article/575360-ukraina-gosudarstvenniy-perevorot-maydan> (дата звернення – 14.02.21)
19. RFI Україна: десятки тисяч проєвропейських демонстрантів у Києві [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.rfi.fr/fr/europe/20131201-ukraine-kiev-ianoukovitch-milliers-manifestants-pro-europeens-union-europeenne> (дата звернення - 02.01.22)
20. RFI Українська криза: протистояння триває [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rfi.fr/fr/zoom/20131205-crise-ukrainienne-epreuve-force-poursuit-etats-unis-europeens-soutiennent-opposants> (дата звернення - 20.01.22)
21. «Spiegel» - «Die fatalen Fehler der Regierung in Kiew» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.spiegel.de/politik/ausland/krim-krise-die-fatalen-fehler-der-kiewer-regierung-a-956680.html>(дата звернення 14.01.21)
22. «The Nation» - «The Ukrainian Nationalism at the Heart of ‘Euromaidan’» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.thenation.com/article/archive/ukrainian-nationalism-heart-euromaidan/>(дата звернення – 23.02.21)
23. The Guardian В Україні фашисти, олігархи та західна експансія знаходяться в центрі кризи [Електронний ресурс] –Режим доступу: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/jan/29/ukraine-fascists-oligarchs-eu-nato-expansion>(14.01.22)
24. «BBC Україна» - «Память и выводы: соцсети о Евромайдане пять лет спустя» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-russian-46304760> (дата звернення - 23.01.21)
25. Белсат [Електронний ресурс] – Режим доступу: Пять лет назад на Майдане пролилась первая кровь <https://belsat.eu/ru/programs/pyat-let-tomu-na-majdane-prolilas-pervaya-krov/>(дата звернення – 17.12.21)
26. Белта Погромы и стрельба в Украине организованы и руководимы опытными спецами уличных боев » [Електронний ресурс] – Режим доступу:

- <https://www.belta.by/world/view/pogromy-i-strelba-v-ukraine-organizovany-i-rukovodimy-opytnymi-spetsami-ulichnyh-boev-37552-2014/>(дата звернення – 16.12.21)
27. Белта Майдан виражає інтереси далеко не всіх українців – євродепутат » [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.belta.by/world/view/majdan-vyrazhaet-interesy-daleko-ne-vseh-ukraintsev-evrodeputat-36848-2014/>(дата звернення – 11.12.21)
28. Верховна Рада України – «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>(дата звернення : 16.03.21)
29. Вікіпедія України – «Гібридна війна» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/qdrr>(дата звернення : 09.04.21)
30. Вікіпедія України – «Інформаційна війна» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surl.li/ijhb>(дата звернення : 09.04.21)
31. «ВЕСТИ» - «На Майдане ступень успіха революції оцінили в 20%» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vesti.ua/kyiv/39524-na-majdane-stepen-uspeha-revoljucii-ocenili-v-20>(дата звернення – 22.02.21)
32. Главком Українские крайне правые и Евромайдан [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://glavcom.ua/publications/123403-ukrainskie-krajne-pravye-i-evromajdan.html>(дата звернення – 17.12.21)
- 33.Українська Правда Жорстокий розгін Майдану. Спогади українців про 30 листопада [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2021/11/30/246667/> (дата звернення – 17.12.21)
34. «Євромайдан.Інфо» - «Чотири роки після побиття студентів: короткий підсумок» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://euro-maidan.info/node/708>(дата звернення – 14.02.21)
35. «Клименко Тайм» - «7 лет спустя: странное послевкусие событий Евромайдана» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://klymenko->

- time.com/novosti/7-let-spustya-strannoe-poslevkusie-sobytij-evromajdana/(дата звернення – 14.02.21)
36. «Корреспондент» - « ахватав Євромайданы после Вильнюса?» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://korrespondent.net/ukraine/politics/3272512-smy-budut-ly-evromaidany-posle-vylnuisa>(дата звернення – 02.01.21)
37. Мінаков М. Утопические образы Запада и России у сторонников Евромайдана и их противников: элементы идеологического оформления конфликта в Украине 2013-2014 гг. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www1.ku.de/ZIMOS/forum/docs/forumruss20/06Minakov.pdf>(дата звернення – 23.03.21)
38. «НТВ» - «Хроника «Революции» в Киеве – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ntv.ru/video/664040/>(дата звернення – 26.02.21)
39. «Парламентская газета. Издание Федерального Собрания Российской Федерации» - «Пять лет назад в Киеве произошёл государственный переворот» - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pnp.ru/politics/pyat-let-nazad-v-kieve-proizoshyol-gosudarstvennyy-perevorot.html>(дата звернення – 19.02.21)
40. Портнов А. Українська «єврореволюція»: хронологія і інтерпретації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www1.ku.de/ZIMOS/forum/docs/forumruss20/04Portnov.pdf>(дата звернення – 19.03.21)
41. «Радио Свобода» - «Евромайдан разогнан» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.svoboda.org/a/25185134.html> (дата звернення 28.12.20)
42. «Радіо Свобода» - «Справедливість і меморіал. Де і те, й інше на цьому річницю розстрілів на Майдані?» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/rozstrily-na-maidani-rozsliduvannya-memorial/31105659.html>(дата звернення 02.01.21)

43. РБК – «МИД обвинил Украину в продолжении «насильственной украинизации» страны» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.rbc.ru/rbcfreenews/5d9b95939a7947617eefb152>(дата звернення: 11.01.21)
44. «РИА Новости» - «Не читали, что подписали». Что украинцы говорят о евроинтеграции сейчас» - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://ria.ru/20200518/1571527371.html>(дата звернення – 12.02.21)
45. Рябчук М. Україна має показати, що вона здатна плисти / Микола Рябчук // Історичний портал historians.in.ua [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.historians.in.ua/index.php/intervyu/1136-mykola-riabchuk-ukraina-maie-pokazatyshcho-vona-zdatna-plysty> (дата звернення: 11.04.21)
46. «Страна.ЮА» - «День Достоинства и Свободы» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://strana.ua/articles/istorii/171935-den-dostoinstva-i-svobody-21-nojabrja-hlavnye-voprosy-o-majdane.html>(дата звернення – 28.02.21)
47. «Страна.ЮА» - «Десакрализация. Как Зеленский меняет отношение общества к Майдану» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://strana.ua/news/234735-den-dostoinstva-i-svobody-2019-kak-izmenilos-mnenie-ukraintsev-o-evromadane.html>(дата звернення – 11.02.21)
48. «Укрінформ» - «В Україні сьогодні — День Гідності та Свободи» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3140066-v-ukraini-sogodni-den-gidnosti-ta-svobodi.html>(дата звернення 22.01.21)
- 49.«Фокус» - «Фейки Майдану: найпопулярніші лженовини» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://focus.ua/politics/292030>(дата звернення : 13.01.21)

ДОДАТКИ

Видання	Дата	Місце	Характеристика	Цитата
Lenta.ru	03.12.2013	Росія	Опозиційна	«Украинские протестующие наконец раскрыли свои истинные намерения: «Заручившись поддержкой из Брюсселя и Вашингтона, они, по сути, предприняли попытку незаконного захвата власти».
Aljazeera	14.05.2015	Туреччина	Не опозиційна	«Обидві революції знайшли підтримку переважно у населення центральної та західної України, тоді як південна та східна Україна, де проросійські тенденції були сильнішими, підійшли до цих подій більш віддалено.»
Cumhuriyet	08.12.2013	Туреччина	Не опозиційна	«Інцидентом, який змусив демонстрації вийти з-під контролю, стало жорстке втручання поліції минулої суботи. Ця жорстка інтервенція, яку уряд не схвалив, призвела до набагато більш багатолюдних демонстрацій у

				столиці Києві.
Hurriyet	12.12.2013	Туреччина	Не опозиційна	«Молоді люди, які працюють у 24-годинній кав'ярні, кажуть: «Ми хочемо жити краще, ми хочемо свободи, як у Європі». Але ця нова революція інша. Це обов'язково змінить політику. Україна зламала стіну страху, як і Туреччина».
International Business Times.	19.02.2014	США	Опозиційна	«Свобода» прославляє фашистських діячів і пов'язані з ними гасла з минулого України – на Новий рік 15 000 членів ВО «Свобода» та їхніх послідовників пройшли маршем на честь скандального українського націоналістичного лідера Степана Бандери, який воював проти радянської влади під час Другої світової війни і мав зв'язки з нацистською Німеччиною.»
lefigaro	10.12.2013	Франція	Не опозиційна	Події останніх кількох годин у будь-якому випадку викликають занепокоєння,

				враховуючи мирний характер цих демонстрацій та самих демонстрантів»
RFI	06.12.2013	Франція	Не опозиційна	«Українська криза продовжується, градус протистояння підвищується»
RFI	16.12.2013	Франція	Не опозиційна	«Після напруженого і дещо розгубленого початку демонстрації напруга тепер, здається, вщухла в цьому мітингу. Протистояння з силовиками поки що не буде, але рішучість протестувальників залишається незмінною.»
Белта	19.02.2014	Білорусь	Опозиційна	«Действия боевиков на улицах Киева 18-19 февраля являются не стихийными, а организованными. Сенатор отметил расхожее заблуждение, что Майданом и его боевым отрядом никто не руководит, что это казацкая вольница, народная стихия. «Но уже события на Грушевского эту идею

				опровергали – уж больно умело и складно боевики отражали атаки правоохранительных сил, пополняли арсенал щитов, касок и дубинок и превращали добавками коктейль Молотова в напалм.»
Белта	11.02.2014	Білорусь	Опозиційна	«В Украине в последние недели активизировались националисты и радикалы, а Майдан выражает интересы далеко не всех украинцев.»
Главком	22.12.2013	Україна	Опозиційна	«Одним из разительных отличий Евромайдана от «Оранжевой революции» 2004 года является значительное присутствие крайне правых, принимающих участие в протестной деятельности. Участие в протестном движении крайне правых как таковых вносит весомый вклад в фундамент пропаганды идеи о «неофашистской

				природе» Евромайдана.»
Liberation	17.03.2014	Франція	Не опозиційна	«Український фашизм, опудало Майдану. Факт залишається фактом: у двох вождів один і той же сірчаний герой і таке ж неспокійне минуле. Обидва чоловіки претендують на звання Степана Бандери (1909-1959), суперечливої постаті, яку сприймають як мученика в очах західноукраїнських націоналістів і зрадника в очах східної України.»
Українська правда	30.11.2020	Україна	Не опозиційна	«Майдан по-звірячому зачистили. Десятка поранених. Десятки затриманих. Такого Україна ще не бачила»,
Deutsche Welle	16.06.19	Німеччина	Не опозиційна	«Скасування закону було символічним жестом в бік тих, хто побоювався витіснення української мови з російськомовних регіонів, де у нього і так слабкі позиції. Ні

				про яку заборону російської мови, як це рішення подавали російські ЗМІ і політики, мова не йшла.»
Фокус	07.12.13	Україна	Не опозиційна	З президентської резиденції «Межигір'я» три КамАЗи в супроводі автобусів з автоматниками вивезли близько \$ 3 млрд. Про це 1 грудня повідомили кілька інтернет-видань з посиланням на «одного з громадських діячів». Вантажівки нібито поїхали до одного з військових аеродромів, а активіст закликав перешкодити вивезенню грошей з країни. Інформація не підтвердилася»
Кореспондент	28.11.13	Україна	Не опозиційна	«У свою чергу, політолог Ігор Жданов не бачить у Майдані перспектив. «Якщо угода, всупереч волі народу, підписано не буде, не думаю, що Майдан буде залишатися в такому

				великому вигляді після 29 листопада. Думаю, Майдан буде розпущений – не буде мети, заради якої він буде стояти»
Радіо Свобода	30.11.19	Україна	Не опозиційна	«За «криваву бійню», розправу над демонстрантами на Євромайдані українська опозиція зажадала відставки голови МВС Віталія Захарченка та проведення суду ним. Тим часом, лідери парламентської опозиції прийняли рішення про формування «Штабу національного порятунку» і підготовки до загальноукраїнського страйку»
Deutsche Welle	28.11.13	Німеччина	Не опозиційна	«Попри мінусову температуру першокурсниці з київського Національного транспортного університету без головних уборів, усміхнені і натхненні прийшли підтримати

				студентський рух. Для них це все вперше і вражаюче. «У нас сесія через місяць, але нам все одно. Зараз переламний момент в країні. Наша підтримка важлива», - завзято каже Світлана Давиденко з НТУ
CNN	11.12.13	США	Не опозиційна	Державний секретар США Джон Керрі засудив репресії проти протестуючих. «Сполучені Штати висловлюють огиду рішенням української влади зустріти мирний протест на Майдані з омонівцями, бульдозерами та кийками, а не з повагою до демократичних прав та людської гідності», - сказав він у заяві. . – Ця відповідь не є прийнятною і не підходить для демократії»»
Deutsche Welle	21.11.18	Німеччина	Не опозиційна	«До того я ніколи раніше в моєму житті не бачила настільки відважних людей, які виступали за ідеї

				<p>свободи і створення нормальної європейської країни</p> <p>Точно найважчим для мене моментом була церемонія прощання на Майдані з «Небесною сотнею», тобто з жертвами снайперів «Беркута», – тодішній депутат Європарламенту від Німеччини Ребекка Хармс»</p>
BBC Україна	22.11.18	Україна	Не опозиційна	<p>«За 5 років суспільство змінилося. Я дізнався, в чому сенс Майдану. Його причина була в тому, що українці не хотіли вступати в цей новий Радянський Союз, який Володимир Путін називає Євразійським Союзом. Тому що українці мають свій історичний досвід. Вони пам'ятають Голодомор, ГУЛАГ».</p>
Deutsche Welle	21.11.18	Німеччина	Не опозиційна	<p>«До того я ніколи раніше в моєму житті не бачила настільки відважних людей, які виступали за ідеї свободи і створення</p>

				нормальної європейської країни.» – Ребека Хармс, депутатка Європарламенту від фракції «зелених»
Deutsche Welle	21.11.18	Німеччина	Не опозиційна	«Мене вразило те, що люди прийшли, незважаючи на те, що було дуже холодно. Ми задавалися питанням: що буде, якщо Янукович просто пересидить, Перебуде, поки не настануть морози і все закінчиться. Але мороз все ж не зупинив виступу людей за демократичну Україну. Тому це і була дійсно «Революція гідності».» – Міхаель Галер, постійний доповідач Європарламенту по Україні.
CNN	28.01.14	США	Не опозиційна	«Протести розпочались у листопаді як проєвропейський жест, підкреслюючи напруженість у країні, яка розділилася між проєвропейськими

				регіонами на Заході та більш орієнтованим на Росію Сходом.»
Spiegel	03.03.14	Німеччина	Опозиційна	«Цілі регіони на сході та півдні країни відмовились від нього (нового українського уряду); у Криму значна частина населення розглядає вторгнення російських солдатів як захисну силу.»
CNN	18.02.14	США	Не опозиційна	«Україна – це наче пішак між Росією та Заходом. Для Заходу домовленість буде означати, що його охват буде в далі на схід; Напроти, росіяни бачать в Україні ключ до утримання своєї колишньої території».
Радіо Свобода	16.02.21	Україна	Не опозиційна	«Лютий 2014 року був останнім і найкривавішим зі всіх місяців протестів, і він призвів до повалення влади прокремлівського ставленика Віктора Януковича, який наразі вважається головним відповідальним за

				розстріл учасників протесту»
Радіо Свобода	16.02.21	Україна	Не опозиційна	«Тримісячні демонстрації спалахнули після того, як уряд Януковича змінив курс щодо планів підписання Угоди про асоціацію з ЄС у листопаді 2013 року, об'єднавши різні політичні табори та громадян по всій країні проти поширеної корупції та проявів симпатії Януковича до Росії»
УкрІнформ	21.11.20	Україна	Не опозиційна	«Для українського суспільства стало очевидним, що країна стрімко рухається до цілковитого авторитаризму з його зневагою до засадничих прав людини, тотальною корупцією, свавіллям правоохоронних органів, репресіями та терором. Саме це й змусило українців вийти спочатку на вулиці Києва, а потім й інших міст України»
Лента.ру	02.12.14	Росія	Опозиційна	«Жестоко разгромив

				<p>молодежный лагерь на площади Независимости в Киеве в ночь на субботу, украинские власти спровоцировали взрыв народного недовольства. Акции протеста — уже не против отказа президента Виктора Януковича заключать договор об ассоциации с ЕС, а против его режима как такового — развернулись с новой силой.</p>
Лента.ру	22.02.14	Росія	Опозиційна	<p>«Крупнейшие российские СМИ, рассказывая о происходящем на Украине, журналисты ориентировались, судя по всему, на официальные позиции МИД РФ, который заявил, что основную ответственность за столкновения в Киеве несут «радикалы-боевики», призывающие к свержению власти, а «Беркут» защищает</p>

				свои позиции без огнестрельного оружия. Смысл всех репортажей
«Парламентская газета. Издание Федерального Собрания Российской Федерации»	21.02.19	Росія	Опозиційна	«Пять лет назад на Украине произошёл переворот, который стал «точкой невозврата» для крымчан — оставаться жить в стране, где к власти пришли идейные наследники Степана Бандеры и Адольфа Гитлера, было невозможно.»
РИА Новости	18.05.20	Росія	Опозиційна	«Евроинтеграция, в которую шесть лет назад поверили многие, была и остается лишь мечтой. Преемник Порошенко на посту президента Владимир Зеленский рассуждает о возможности вхождения Украины в «европейское пространство» в точно таких же выражениях.»
Russia Today	21.11.18	Росія	Опозиційна	«Акции протеста быстро переросли в захваты органов власти и

				<p>противостояние с силовиками. В конце февраля 2014 года при поддержке участников «майдана» на Украине произошёл государственный переворот. Его лидеры обещали жителям страны перспективу членства в ЕС и европейское качество жизни. Но пока, по оценке экспертов, они могут похвастаться только развалом государства, обвалом ВВП и тотальным ростом цен»</p>
Spiegel	03.03.14	Німеччина	Опозиційна	<p>«Под давлением правых уличных боевиков, грозно «охраняющих» парламент, Верховная Рада отменила закон, гарантирующий статус русского языка на востоке и юге страны.»</p>
Spiegel	03.03.14	Німеччина	Опозиційна	<p>«Освещение протеста было сосредоточено на призыве к европейской интеграции, а борьба с режимом Януковича в значительной степени замалчивала рост</p>

				<p>националистической риторики, часто шовинистической, которая привела к насилию не только против полиции, но и против левых активистов.»</p>
The Nation	21.01.14	США	Опозиційна	<p>«Член политсовета «Свобода» Юрий Ноевый признал, что партия выступает за ЕС только потому, что она антироссийская.»</p> <p>«Участие украинского национализма и «Свободы» в процессе интеграции в ЕС – это средство разорвать наши связи с Россией»</p>
Вести	26.02.14	Україна	Опозиційна	<p>«Мы не считаем условную отставку Януковича победой. Революция достигла 20% успеха. Наши требования: чтобы нашли и посадили всех виновных в массовых убийствах», — рассказывают нам самообороновцы Ростислав Мельник и Павел Бочко. Они говорят, что Майдан не верит оппозиции и</p>

				не поверит, пока это требование не будет выполнено»
Євромайдан. Інфо	30.11.17	Україна	Не опозиційна. Після Майдану – опозиційна.	«Як результат такого завзятого пограбунку держави на четвертому році керівництва Порошенка Україна в рейтингу корупції опинилася на 144 місці серед 177 країн світу, а в аналогічному анти-рейтингу серед країн Європи ми впевнено займаємо останню 41 сходинку; це є красномовний вирок кожному, хто причетний до керування держави після Революції Гідності!»
Страна.ЮА	20.11.18	Україна	Опозиційна	«Однако очевидно, что Майдан изначально не сплотил общество, а расколол его. Стало понятно, что в случае его победы нелегитимным путем (то есть не через выборы), миллионы людей на юго-востоке не примут смену власти. Что и произошло.»

				«Итогом стал многократный рост коммунальных тарифов, падение гривны, производства, отмена многих социальных стандартов. И как следствие этих факторов – массовая эмиграция населения.»
Страна.ЮА	21.11.19	Україна	Опозиційна	«Митинги, которые собрались 21 ноября 2013 года за подписание Соглашения об ассоциации с Европой (отсюда и Евромайдан) быстро переродились в революцию против президента Виктора Януковича, которая закончилась захватом власти руководителями протестов – Турчиновым, Яценюком, Аваковым, Парубием и другими
Страна.ЮА	21.11.19	Україна	Опозиційна	«Но с этим согласились не все. После бегства Януковича в городах юго-востока продолжался

				<p>Антимайдан. Который закончился уходом Крыма под Россию и войной на Донбассе – между сторонниками и противниками новой киевской власти. Последних поддержала Москва, снабдив оружием и военными специалистами.»</p>
Клименко Тайм	21.11.20	Україна	Опозиційна	<p>«Однако, что прощая, что нынешняя власть продолжают цепляться за удобную для себя официальную мифологию об исключительно позитивном характере революционных событий 2013-2014 годов, старательно и упорно делая вид, что не замечают, насколько этот вопрос поляризует наше общество до сих пор.»</p>

Клименко Тайм	21.11.20	Україна	Опозиційна	<p>«Революция – это всегда, прежде всего, процесс, который в случае своего успеха завершается сменой власти, причем, как правило, не вполне легальной. А это уже, в свою очередь, вполне подпадает под определение «государственного переворота». Поэтому, одно другому совершенно не мешает и ломать копы на счет определения терминов считаем бессмысленным.»</p>
---------------	----------	---------	------------	---

«Позитивні» маркери та відображення в ЗМІ подій Революції Гідності

Маркер	Загальна кількість згадувань	З них в опозиційних виданнях	З них в неопозиційних виданнях
Революція	20	3	17
Євромайдан	28	6	22
Протест, страйк	31	8	23
Мирні демонстранти	12	1	11
Прозахідні активісти	12	-	12
Жорстоке(звіроче) побиття, кровава бійня	14	4	10
Словосполучення, в яких Янукович, так чи інакше асоціюється із корупцією, терором, або «прокремлівськими настроями»	19	2	17
Антимайдан	5	3	2

«Негативні» маркери та відображення в ЗМІ подій Революції Гідності

Маркер	Загальна кількість згадувань	З них в опозиційних виданнях	З них в неопозиційних виданнях
Степан Бандера, Адольф Гітлер	3/1	3/1	-
Радикали	5	3	2
Екстремісти	7	6	1
Бойовики	7	7	-
Згадування окремих праворадикальних тенденцій на Майдані	11	9	2
Переворот	9	8	1
Неонацисти	4	4	-
Українська криза	3	1	2

Маркери образу подій в Києві у 2013-2014 рр.

